JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
SIEGBERT ALBER
8 päivänä toukokuuta 2003 [1]

Sisällys

I Johdanto I-11427

II Asiaa koskevat oikeussäännöt I-11428

III Oikeudenkäyntiä edeltäneet tosiseikat I-11429

IV Riidanalainen tuomio I-11431

V Valitukset I-11433

VI Asian oikeudellinen arviointi I-11435

A Valitusten tutkittavaksi ottaminen I-11435

1. Valittajien IP:n, BC:n ja PG:n väitteet ja niiden perustelut I-11435

2. Asian arviointi I-11435

B Valitusten perusteltavuus I-11437

1. Alustavat huomautukset I-11437

a) EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen seuraukset I-11437

b) Missä määrin riidanalainen tuomio perustuu valitusperusteiden kohteena oleviin toteamuksiin I-11437

2. Vuosina 1990 ja 1994 tehtyjen kantelujen vääränlainen luokittelu yhteenkuuluviksi kanteluiksi ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaaminen I-11438

a) Asianosaisten lausumat I-11438

b) Asian arviointi I-11441

i) Vuonna 1990 tehdyn kantelun kohde I-11442

ii) Komission vuonna 1991 tekemän päätöksen ja komission samana vuonna laatiman kirjeen luokittelu I-11442

iii) Oikeusvarmuuden periaatetta koskevat toteamukset I-11446

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

3. Komission toimivalta tilivuosina 1986/1987—1989/1990 tapahtuneiksi väitetyissä rikkomisissa I-11448

a) Asianosaisten lausumat I-11448

b) Asian arviointi I-11451

i) Komission toimivalta EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan mukaan I-11452

ii) Komission toimivalta EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan mukaan I-11456

iii) EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan sovellettavuuden tutkimisen laiminlyönti I-11458

4. Komission velvollisuus tutkia kantelu siltä osin kuin se koski tilivuosia 1986/1987—1989/1990 ..... I-11459

a) Asianosaisten lausumat I-11459

b) Asian arviointi I-11459

5. Riidanalaisen päätöksen lainmukaisuus I-11461

a) Asianosaisten lausumat I-11461

b) Asian arviointi I-11462

i) Syrjivä hinnoittelu I-11462

ii) Lupamaksun suuruus I-11464

6. BC:n esittämät menettelyä koskevat väitteet I-11465

C Hyväksyttyjen valitusperusteiden vaikutukset riidanalaiseen tuomioon I-11466

D Asian lopullinen ratkaisu I-11466

1. EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklaa koskeva kanneperuste I-11466

a) Asianosaisten lausumat I-11466

b) Asian arviointi I-11467

2. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan rikkomisen näyttäminen toteen I-11468

a) Asianosaisten lausumat I-11468

b) Asian arviointi I-11469

VII Oikeudenkäyntikulut I-11470

VIII Ratkaisuehdotus I-11471

I Johdanto

1. British Coal Corporation (jäljempänä BC) omisti tosiseikkojen tapahtumahetkellä lähes kaikki Yhdistyneen kuningaskunnan hiilivarat, ja sillä oli yksinoikeus hiilen louhimiseen, kunnes sen toiminta yksityistettiin vuonna 1994. Aluksi hiiltä osti pääasiassa Central Electricity Generating Board (CEGB). Sähköntuotanto yksityistettiin vuonna 1990, jonka jälkeen tärkeimmät ostajat olivat National Power plc (josta on tullut International Power plc; jäljempänä IP) ja PowerGen plc (josta on tullut PowerGen (UK) plc; jäljempänä PG).

2. BC myönsi pienemmille yrityksille, jotka olivat liittyneet National Association of Licensed Opencast Operatorsiin (hiilen avolouhintaluvan saaneiden tuottajien valtakunnallinen yhdistys; jäljempänä NALOO), maksua vastaan lupia hiilen louhintaan.

3. NALOO ja sen jäsenet kokivat olevansa BC:tä epäedullisemmassa asemassa, koska sähköntuottajat maksoivat niille hiilestä huomattavasti vähemmän kuin BC:lle. Lisäksi NALOO ja sen jäsenet pitivät BC:n perimiä lupamaksuja liian suurina.

4. Nyt esillä olevan asian kannalta merkityksellinen on NALOO:n vuonna 1990 tekemä kantelu, jonka perusteella komissio otti yhteyttä Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukseen ja onnistui parantamaan NALOO:n jäsenyrityksiin sovellettavia ehtoja vuodesta 1990 alkaen.

5. Nyt esillä olevan asian ytimenä on kysymys siitä, onko komissiolla oikeus ja velvollisuus todeta virallisesti EHTY:n perustamissopimuksen määräysten rikkominen ajanjaksolla (vuoden 1986 ja maaliskuun 1990 välisenä aikana), joka edeltää näiden ehtojen muuttamista. Tätä koskeva komission toteamus on merkityksellinen NALOO:n kannalta, kun otetaan huomioon, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut vuonna 1994 (ja vuonna 1996), ettei kyseisiä EHTY:n perustamissopimuksen määräyksiä voida soveltaa välittömästi. Tämän oikeuskäytännön perusteella NALOO:n jäsenet voivat nostaa vahingonkorvauskanteen kansallisissa tuomioistuimissa ainoastaan siinä tapauksessa, että komissio on todennut tai toteaisi taannehtivasti, että EHTY:n perustamissopimusta on rikottu.

6. NALOO teki tämän oikeuskäytännön nojalla 15.6.1994 uuden kantelun, jota se kutsui "täydentäväksi kanteluksi". Vuonna 1994 tehtyä kantelua oli näin ollen pidettävä vuonna 1990 tehdyn kantelun jatkona. Riidanalainen on näin ollen myös kysymys siitä, voidaanko lähtökohtana pitää jatkuvaa vaikutusta eli sitä, että vuonna 1990 tehtyä kantelua täydennettiin, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt, vai oliko vuonna 1994 tehty kantelu uusi kantelu.

7. Komissio teki vuonna 1998 päätöksen vuonna 1994 tehdystä kantelusta. Komissio ei esittänyt päätöksessään vastaavaa toteamusta vuosien 1986 ja 1990 välisestä ajanjaksosta.

8. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi komission päätöksen asiassa T-89/98 [2] (jäljempänä riidanalainen tuomio) 7.2.2001 antamassaan tuomiossa. Komissio sekä BC, IP ja PG, jotka tukivat komissiota väliintulijoina ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, ovat tehneet kyseisestä tuomiosta nyt käsiteltävinä olevat valitukset.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

9. EHTY:n perustamissopimuksen [3] 4 artiklassa määrätään yleisesti seuraavaa:

"Hiilen ja teräksen yhteismarkkinoille soveltumattomina pidetään sekä sen vuoksi poistetaan ja kielletään tässä sopimuksessa määrätyin edellytyksin yhteisössä:

a) — —

b) toimenpiteet ja menettelyt, jotka syrjivät tuottajia, ostajia tai käyttäjiä, erityisesti hinta- ja toimitusehtojen ja kuljetustariffien osalta, sekä toimenpiteet ja menettelyt, joilla estetään ostajan vapautta valita toimittaja;

c) — —

d) — — ."

10. EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdassa komissiolle myönnetään syrjintätapauksissa seuraava toimivalta:

"Jos komissio toteaa ostajien järjestelmällisesti harjoittavan syrjintää erityisesti julkishallinnon alaisten yhteisöjen tekemiä kauppoja sääntelevien ehtojen vuoksi, se antaa tarvittavat suositukset asianomaisille hallituksille."

2 — Asia T-89/98, NALOO v. komissio (Kok. 2001, s. II-515).

3 — EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyi sen 97 artiklan mukaisesti 23.7.2002. Sopimuksen määräyksiä sovelletaan kuitenkin yhä nyt esillä olevan asian tosiseikkoihin, ks. tämän ratkaisuehdotuksen 49 kohta. Vrt. lisäksi komission tiedonanto EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen vaikutuksista kilpailuasioiden käsittelyyn (EYVL 2002, C 152, s. 5).

11. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdassa määrätään määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä seuraavaa:

"Jos komissio toteaa, että julkiset tai yksityiset yritykset, joilla lain nojalla tai tosiasiallisesti on niitä tehokkaalta kilpailulta yhteismarkkinoiden merkittävällä osalla suojaava määräävä markkina-asema komission toimivaltaan kuuluvan tuotteen markkinoilla taikka jotka näin hankkivat tällaisen aseman, käyttävät tätä asemaa tämän sopimuksen tavoitteiden vastaisiin tarkoituksiin, komissio antaa näille yrityksille aiheellisia suosituksia sen estämiseksi, että asemaa käytetään sanotulla tavalla. Jos näitä suosituksia ei kohtuullisen ajan kuluessa panna tyydyttävällä tavalla täytäntöön, komissio vahvistaa kyseessä olevan yrityksen sovellettavaksi hinnat ja myyntiehdot tai laatii täytäntöön pantavat valmistus- tai toimitusohjelmat asianomaista hallitusta kuullen tehdyin päätöksin ja 58, 59 ja 64 artiklassa määrättyjen seuraamusten uhalla."

III Oikeudenkäyntiä edeltäneet tosiseikat

12. Oikeudenkäyntiä edeltäneiden tosiseikkojen osalta on viitattava ensinnäkin toteamuksiin, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti riidanalaisen tuomion 1—11 kohdassa. Näitä tosiseikkoja on kuitenkin tarkoitus eritellä vielä tarkemmin tämän ratkaisuehdotuksen seuraavissa kohdissa.

13. CEGB ja BC sopivat toukokuussa 1986 hiilen hintajärjestelystä, mikä vaikutti myös NALOO:n jäseniin.

14. Lupamaksua, jota BC kantoi NALOO:n jäseniltä hiilen louhinnasta, alennettiin vuosina 1987—1988 asteittain 16:sta Yhdistyneen kuningaskunnan punnasta (GBP) tonnilta 11:een GBP:aan tonnilta. Kun lupamaksu oli alennettu 11 GBP:aan tonnilta, NALOO lähetti BC:lle 13.5.1988 päivätyn kirjeen, jossa se myönsi maksun olevan asianmukainen ja lupasi luopua lupamaksun korotuksen yhteydessä aloittamistaan oikeudellisista toimista. Lupamaksua alennettiin uudelleen 1.4.1990, jonka jälkeen se oli 7 GBP/tonnilta.

15. National Powerin, PG:n ja BC:n ajaksi 1.4.1990—31.3.1993 tekemissä sopimuksissa BC:n toimittaman hiilen hinnoiksi vahvistettiin 170 penceä bruttogigajoulea kohden (bruttolämpöteho) ja 177,9 penceä nettogigajoulelta (nettolämpöteho) ja luvan perusteella toimivien tuottajien toimittaman hiilen hinnoiksi 122—139 penceä gigajoulelta.

16. NALOO huomautti komissiolle 29.3.1990 tekemässään kantelussa, jota se täydensi muun muassa 27.6.1990 esittämillään huomautuksilla ja pääasiallisista perusteluistaan 5.9.1990 laatimallaan yhteenvedolla, että vuoden 1986 järjestely ja toimitussopimukset sekä BC:n perimien lupamaksujen suuruus olivat EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan vastaisia.

17. Kantelun ja muiden lausuntojen täsmällisen sisällön vuoksi voidaan viitata riidanalaisen tuomion 13 ja 14 kohdassa esitettyihin otteisiin kantelusta. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tuomion 15 kohdassa seuraavaa:

"Kantelija moitti olennaisista perusteluistaan laatimassaan 5.9.1990 päivätyssä yhteenvedossa sähköntuottajia siitä, että nämä olivat harjoittaneet ostajina järjestelmällistä syrjintää perustamissopimuksen 63 artiklassa tarkoitetulla tavalla, ja ilmoitti pitävänsä BC:n viaksi katsomiaan menettelytapoja, kuten lupamaksujen vahvistamista määrältään mielivaltaisiksi, perustamissopimuksen 60 artiklan ja 66 artiklan 7 kohdan vastaisina — — ".

18. Tosiseikkojen myöhempää kehitystä kuvataan riidanalaisen tuomion 16—23 kohdassa pääpiirteittäin seuraavasti:

19. Komissio hylkäsi 28.6.1990 tehdyllä päätöksellä NALOO:n esittämän pyynnön väliaikaisiin määräyksiin sillä perusteella, että toimiluvan alaisiin kaivoksiin sovellettavat ehdot olivat parantuneet. Komissio huomautti kuitenkin Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisille lähettämässään 28.8.1990 päivätyssä kirjeessään, että sähköntuottajien hinnoittelu on syrjivää ja että BC:n vaatima 7 GBP:n suuruinen lupamaksu tonnilta kaivostoiminnan harjoittamisesta avolouhoksissa on liian suuri, minkä vuoksi komissio aikoi esittää suosituksia Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle.

20. Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ehdottivat 24.10.1990 päivätyssä kirjeessään BC:n, IP:n ja PG:n nimissä NALOO:lle, että sekä toimiluvan nojalla tuotettavan hiilen hintaa nostettaisiin että lupamaksua alennettaisiin taannehtivasti 1.4.1990 lukien. NALOO hylkäsi nämä ehdotukset, minkä jälkeen näitä ehtoja sovellettiin yksipuolisesti. Komissio ilmoitti NALOO:lle 21.12.1990 päivätyllä kirjeellä, ettei se pitänyt jatkotoimia tarpeellisina.

21. Vastaukseksi NALOO:n 11.1.1991 päivätyssä kirjeessä esittämään vaatimukseen komissio vastasi 8.2.1991 päivätyllä kirjeellä, ettei sillä ollut velvollisuutta "pelkästään helpottaakseen kantelijan mahdollista vahingonkorvauskannetta tehdä varsinaista päätöstä, jolla kilpailusääntöjä todetaan rikotun menneisyydessä". Komissio totesi lisäksi, että kansallisilla tuomioistuimilla oli paremmat mahdollisuudet tutkia menneisyydessä mahdollisesti sattuneita yksittäistapauksia.

22. Komissio hylkäsi NALOO:n kantelun 23.5.1991 tekemällään ensimmäisellä nyt esillä olevan asian kannalta merkityksellisellä päätöksellä (jäljempänä vuonna 1991 tehty päätös). Komissio korosti päätöksessään, että sen perustana olivat ainoastaan 1.4.1990 jälkeiset olosuhteet ja ettei tätä päivämäärää edeltänyttä tilannetta ole tutkittu.[4] NALOO oli aiemmin 14.3.1991

4 — Ks. kyseisen kohdan tarkka sanamuoto tämän ratkaisuehdotuksen 81 kohdasta.

päivätyssä kirjeessään tehnyt jälleen selväksi, että sen kannalta tärkeitä olivat myös vuonna 1986 BC:n ja CEGB:n välillä tehtyä järjestelyä koskevat toteamukset.

23. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi asiassa T-57/91 [5] 24.9.1996 antamassaan tuomiossa (jäljempänä asiassa NALOO I annettu tuomio) NALOO:n nostaman kanteen, jossa vaadittiin vuonna 1991 tehdyn päätöksen kumoamista. Koska kantaja oli oikeudenkäynnin aikana luopunut alkuperäisestä vaatimuksestaan, joka koski BC:n ennen 1.4.1990 perimien kohtuuttomien lupamaksujen palauttamista, kyseinen tuomio koski ainoastaan komission toteamuksia tämän ajankohdan jälkeen sovelletuista hinnoista ja maksuista.

24. Lisäksi NALOO:n jäsenet nostivat High Court of Justicessa (England & Wales) vahingonkorvauskanteita: Banks nosti BC:tä vastaan kanteen vuoden 1986 ja maaliskuun 1990 välisenä aikana kannettujen kohtuuttomien lupamaksujen vuoksi, ja Hopkins ja eräät muut yritykset nostivat PG:tä vastaan kanteen vuodesta 1985 maaliskuuhun 1990 sovellettujen syrjivien ostohintojen vuoksi.

25. Yhteisöjen tuomioistuin totesi High Courtin ennakkoratkaisupyynnön perusteella, että EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan b alakohdassa ja 63 artiklassa, 4 artiklan d alakohdassa, 65 artiklassa ja 66 artiklan 7 kohdassa ei luoda oikeuksia, joihin yksityiset voivat suoraan vedota kansallisissa tuomioistuimissa. [6] Kansallisissa tuomioistuimissa ei näin ollen voida pätevästi nostaa vahingonkorvauskannetta, jollei komissio ole todennut, että kyseisiä määräyksiä on rikottu. [7] High Court hylkäsi vahingonkorvauskanteet tämän perusteella.

26. Asiassa Banks annetussa tuomiossa esitettyjen toteamusten perusteella NALOO teki 15.6.1994 komissiolle "lisäkantelun", jonka komissio kuitenkin hylkäsi 27.4.1998 päivätyllä päätöksellä IV/E-3/NALOO (jäljempänä vuonna 1998 tehty päätös).

IV Riidanalainen tuomio

27. NALOO nosti 8.6.1998 kanteen, jossa vaadittiin vuonna 1998 tehdyn päätöksen kumoamista EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklan toisen kohdan nojalla. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi vaatimuksen riidanalaisessa tuomiossaan. [8] Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tutkinut kantajan perusteluja, vaan tarkasteli perinpohjaisesti komission ja sitä tukevien väliintulijoiden

5 — Asia T-57/91, NALOO v. komissio (Kok. 1996, s. II-1019).

6 — Asia C-128/92, Banks, tuomio 13.4.1994 (Kok. 1994, s. I-1209, 19 kohta) ja asia C-18/94, Hopkins ym., tuomio 2.5.1996 (Kok. 1996, s. I-2281, 27—29 kohta).

7 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Banks, tuomion 21 kohta.

8 — Mainittu edellä alaviitteessä 8.

perustelut ja totesi lopuksi, ettei komission olisi pitänyt tutkia vuonna 1994 tehtyä kantelua. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tarkemmin seuraavaa:

— Komission käsiteltävänä ei ole ollut vuonna 1994 tehty kantelu vaan jo vuonna 1990 tehty kantelu, joka koski EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan rikkomista tilivuosina 1986/1987—1989/1990. (Riidanalaisen tuomion 46—52 kohta.)

— EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdassa ja 66 artiklan 7 kohdassa komissiolle annetaan toimivalta tutkia NALOO:n kantelu siltä osin kuin siinä väitetään näitä artikloja rikotun tilivuosina 1986/1987—1989/1990. (Alkuperäisen) kantelun tekohetkellä kilpailusääntöjä kuitenkin rikottiin jatkuvasti. Vuonna 1994 tehdyllä kantelulla ainoastaan laajennettiin vuonna 1990 tehtyä kantelua. (Riidanalaisen tuomion 56—64 kohta.)

— Tutkiminen ei ollut oikeusvarmuuden periaatteen vastaista. Vuonna 1991 tehty lainvoimainen päätös ei nimenomaisesti kattanut mennyttä ajanjaksoa. Vuonna 1998 tehtyä päätöstä ei myöskään voida pitää päätöksenä, jolla olisi vain vahvistettu vuonna 1991 tehty päätös. (Riidanalaisen tuomion 67—76 kohta.)

— Riidanalaisten säännösten perusteella komissiolla on toimivalta tutkia kantelu ja antaa mahdollisesti tarvittavia suosituksia. Merkityksetöntä on, olisiko komissiolla näiden säännösten nojalla oikeus tehdä myös muunlaisia oikeudellisia toimia, kuten päätöksiä. (Riidanalaisen tuomion 79 ja 80 kohta.)

— Riittää, että BC:n soveltamaa hinnoittelua arvioidaan EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan perusteella. Kysymystä 65 artiklan sovellettavuudesta ei ole tarpeen ratkaista. (Riidanalaisen tuomion 82 kohta.)

— Koska näiden säännösten nojalla komissiolla on ollut yksinomainen toimivalta tutkia kantelu, se on myös ollut velvollinen tekemään niin. (Riidanalaisen tuomion 85 ja 86 kohta.)

28. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tämän perusteella, että komissio on menetellyt oikein tutkiessaan kantelun toissijaisesti vuonna 1998 tekemässään päätöksessä. Koska komissio ei kuitenkaan esittänyt tutkimisen yhteydessä riittäviä perusteluja, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa päätöksen. Komissio ei ole ensinnäkään selvittänyt, miksi se katsoi päätöksessään, etteivät ennen 1.4.1990 tehtyä hinnan mukautusta voimassa olleet hinnat olleet syrjiviä, vaikka se oli todennut 28.8.1990 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle osoittamassaan kirjeessä, että tämänkaltainen

hinnoittelu on syrjivää. Toiseksi komission olisi pitänyt perustella, miksi korkeat lupamaksut eivät olleet kohtuuttomia. (Riidanalaisen tuomion 103—124 kohta.)

V Valitukset

29. Komissio (asia C-180/01 P) sekä IP (asia C-172/01 P), BC (asia C-175/01 P) ja PG (asia C-176/01 P), jotka tukivat ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä komissiota väliintulijoina, ovat valittaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiosta. IP ja PG valittavat erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisusta, joka koski EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan vastaisen syrjivän hinnoittelun soveltamista. NALOO on esittänyt huomautuksensa oikeudenkäyntimenettelyssä muuna asianosaisena.

30. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 5.7.2001 antamalla määräyksellä nämä kolme asiaa yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä varten sekä tuomion antamista varten.

31. Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 17.7.2001 antamalla määräyksellä hylättiin komission 22.5.2001 päivätyllä erillisellä asiakirjalla tehty valitus, jossa vaadittiin tuomion täytäntöönpanon lykkäämistä EHTY:n perustamissopimuksen 39 artiklan nojalla.

32. Valituksessa esitetyt perustelut voidaan ryhmitellä riidanalaisen tuomion sisällön perusteella seuraaviin kokonaisuuksiin:

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti käsitellyt vuosina 1990 ja 1994 tehtyjä kanteluita yhteenkuuluvina kanteluina. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti katsonut, että vuonna 1990 tehty kantelu ratkaistiin tyhjentävästi vuonna 1991 tehdyllä lainvoimaisella päätöksellä, ja rikkonut siten oikeusvarmuuden periaatetta.

— Toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin väittää, komissiolla ei ollut vuonna 1994 valtuuksia ryhtyä toimiin tilivuosina 1986/1987—1989/1990 tapahtuneiksi väitettyjen rikkomisten perusteella.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti katsonut, että komissiolla on velvollisuus tutkia kantelu, joka koskee ennen 1.4.1990 tapahtuneita rikkomisia.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen arvioidessaan päätöksen lainmukaisuutta (puutteellinen perustelu).

33. BC toteaa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt lisäksi

menettelyvirheen, kun se ei ole ottanut huomioon monia BC:n esittämiä perusteluja. Asianosaisten väitteet ja niiden perusteluja tarkastellaan lähemmin valitusperusteiden oikeudellisen arvioinnin yhteydessä.

34. Valittajat IP, BC ja komissio vaativat pääasiassa, että

1) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-89/98 7.2.2001 antama tuomio kumotaan ja

2) NALOO:n kanne hylätään.

35. PG vaatii pääasiassa, että

1) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-89/98 7.2.2001 antama tuomio kumotaan siltä osin kuin se koskee EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan soveltamista ja

2) NALOO:n kanne näin ollen hylätään.

36. Oikeudenkäyntikuluista esitetään seuraavia vaatimuksia:

— IP vaatii, että NALOO tai komissio velvoitetaan korvaamaan IP:n oikeudenkäyntikulut asiassa T-89/98 ja tässä asiassa.

— BC vaatii, että NALOO tai komissio velvoitetaan korvaamaan BC:n oikeudenkäyntikulut asiassa T-89/98 ja tässä asiassa.

— PG vaatii, että komissio ja NALOO velvoitetaan korvaamaan PG:n oikeudenkäyntikulut.

— Komissio vaatii, että NALOO velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

37. NALOO vaatii, että

1) valitukset hylätään

2) tai toissijaisesti komission 27.4.1998 tekemä päätös IV/E-3/NALOO kumotaan, ja

2) valittajat velvoitetaan korvaamaan molemmissa tapauksissa NALOO:n oikeudenkäyntikulut.

VI Asian oikeudellinen arviointi

A *Valitusten tutkittavaksi ottaminen*

1. Valittajien IP:n, BC:n ja PG:n väitteet ja niiden perustelut

38. IP, BC ja PG perustelevat yksityiskohtaisesti, miksi niillä on oikeus valittaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamasta tuomiosta. Ne katsovat, että koska ne olivat komissiota tukevia väliintulijoita, ne ovat EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettuja "osapuolia", joiden vaatimukset on hylätty.

39. IP:n, BC:n ja PG:n mukaan riidanalainen tuomio koskee lisäksi niitä välittömästi (EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan toinen kohta).[9] Ensinnäkin valittajat väittävät olleensa osallisena komission menettelyn useissa vaiheissa ja esittäneensä huomautuksia NALOO:n kanteluista. Toiseksi ne katsovat, että koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi komission päätöksen, komissio on velvollinen tutkimaan ensimmäisen kerran vuonna 1990 tehdyssä kantelussa esitetyt ja myös vuonna 1994 tehtyyn kanteluun sisältyneet väitteet, jotka koskivat IP:n ja PG:n tai niiden oikeudellisten edeltäjien ennen 1.4.1990 soveltamia hiilen hintoja sekä BC:n tänä aikana perimien lupamaksujen suuruutta. Asia koskee näitä yrityksiä välittömästi, koska komission olisi niiden mukaan pitänyt ryhtyä toimenpiteisiin yritysten kyseistä päivämäärää edeltävänä ajanjaksona soveltamista menettelytavoista tekemänsä uuden tutkinnan perusteella ja luoda näin mahdollisesti perusteet NALOO:n jäsenten vahingonkorvauskanteille.

2. Asian arviointi

40. EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan toisen kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuina osapuolina, jotka voivat hakea muutosta, on pidettävä myös niitä, jotka ovat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa väliintulijoina.[10] Koska IP, BC ja PG tukivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä komissiota väliintulijoina, on niillä lähtökohtai-

9 — Valittajat viittaavat tässä yhteydessä asiassa C-265/97 P, VBA v. Florimex, 30.3.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-2061) ja asiassa C-266/97 P, VBA v. VGB, 30.3.2000 annettuun tuomioon (Kok. 2000, s. I-2135), joissa yhteisöjen tuomioistuin katsoi vastaavanlaisen muutoksenhaun täyttävän ilman muuta tutkittavaksi ottamisen edellytykset.

10 — EY:n tuomioistuimen perussäännön vastaavista säännöksistä ks. asia C-244/91 P, Pincherle v. komissio, tuomio 22.12.1993 (Kok. 1993, s. 6965, 16 kohta) ja asia C-245/95 P, komissio v. NTN Corporation ym., määräys 14.2.1996 (512031) (Kok. 1996, s. I-553, 7 kohta).

sesti oikeus hakea muutosta, mikäli myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antama tuomio koskee niitä välittömästi (EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan toisen kohdan toinen virke).

41. Jotta voidaan selvittää, mitä vaikutuksia riidanalaisella tuomiolla on valittajille, on vertailtava valittajien asemaa ennen tuomion antamista ja sen jälkeen.

42. Komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessään, ettei EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdassa ja 66 artiklan 7 kohdassa anneta komissiolle toimivaltaa ryhtyä toimiin vuonna 1994 tehdyn, vuosina 1973—1990 tehtyjä rikkomisia koskevan kantelun perusteella.[11] Komission mukaan myöskään perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan rikkomista ei ole näytetty toteen. Jos komission päätös olisi pysytetty voimassa, NALOO:n jäsenillä ei olisi ollut mitään perusteita vaatia valittajilta vahingonkorvausta. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan vahingonkorvausvaatimuksia voidaan nimittäin esittää kansallisissa tuomioistuimissa ainoastaan siinä tapauksessa, että komissio on aiemmin todennut, että kyseisiä EHTY:n perustamissopimuksen määräyksiä on rikottu.

43. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi komission päätöksen muun muassa sillä perusteella, että komissio oli velvollinen tutkimaan kantelun ja ettei komissio ollut esittänyt riittäviä perusteluja kantelun hylkäämiselle. EHTY:n perustamissopimuksen 34 artiklan ensimmäisen kohdan toisen virkkeen nojalla komission on toteutettava tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Komission olisi näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti tutkittava uudelleen myös vuonna 1994 tehty kantelu.

44. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että komission pitäisi hyväksyä kantelu. Epäselvää on etenkin se, myöntäisivätkö kansalliset tuomioistuimet, joiden käsiteltäväksi asia myöhemmin saatettaisiin, komission mahdollisten huomautusten perusteella NALOO:n jäsenille vahingonkorvauksia myös 1.4.1990 edeltäneeltä ajanjaksolta.

45. Tuomio koskee välittömästi valittajia myös siksi, että komission päätöksen kumoamisen vuoksi on ainakin jossain määrin mahdollista, että valittajat määrätään maksuvelvollisiksi. Tämän vaaran vuoksi kyseisten yritysten pitää mahdollisesti jo nyt tehdä kyseiset varaukset talousarvioihinsa.

46. Valitukset on näin ollen otettava tutkittaviksi.

11 — Vrt. riidanalaisen päätöksen 19 ja 32 kohta.

B *Valitusten perusteltavuus*

1. Alustavat huomautukset

a) EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolon päättymisen seuraukset

47. On selvitettävä, miten se, että EHTY:n perustamissopimuksen voimassaolo päättyy sopimuksen 97 artiklan mukaisesti 23.7.2002, vaikuttaa tämän riita-asian ratkaisuun. Asianosaiset eivät ole tarkastelleet tätä kysymystä lähemmin.

48. Tällä hetkellä näyttää siltä, ettei komissio voi enää antaa suosituksia jollekin jäsenvaltiolle tai yritykselle sellaisten EHTY:n perustamissopimuksen määräysten perusteella, joiden voimassaoloaika on päättynyt. [12]

49. Toisaalta kumoamiskanteesta tehtävää päätöstä on kuitenkin arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen mukaan, jotka olivat olemassa päätöksen tekemisajankohtana. [13] Tämä periaate pätee myös muutoksenhakumenettelyssä siten, että EHTY:n perustamissopimuksen määräyksiä, joiden voimassaolo on tällä välin päättynyt, voidaan edelleen soveltaa nyt esillä olevassa asiassa.

50. Jos riidanalainen päätös kumotaan, komission on päätettävä, voiko se tutkia uudelleen NALOO:n kantelussa esiin tuotuja rikkomisia ja jos voi, minkä oikeusperustan nojalla.

b) Missä määrin riidanalainen tuomio perustuu valitusperusteiden kohteena oleviin toteamuksiin?

51. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perustelee riidanalaisen päätöksen kumoamista sillä, ettei kyseiselle päätökselle ollut esitetty riittäviä perusteluja. Riidanalaisen tuomion 44—85 kohdassa esitetyt toteamukset eivät kuitenkaan suoranaisesti johda päätöksen kumoamiseen, vaan, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tuomion 86 kohdassa, niissä esitetään perustelut sille, että komissio on menetellyt oikein tutkiessaan vuonna 1994 tehdyn kantelun toissijaisesti vuonna 1998 tekemässään riidanalaisessa päätöksessä.

12 — Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan siirtymämääräysten puuttuessa uutta sääntöä (tässä siis EY:n perustamissopimusta) sovelletaan välittömästi aikaisemman oikeussäännön soveltamisaikana syntyneen tilanteen tuleviin vaikutuksiin: asia C-512/99, Saksa v. komissio, tuomio 21.1.2003, Kok. 2003, s. I-845, 46 kohta ja asia C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer, tuomio 29.1.2002 (Kok. 2002, s. I-1049, 50 kohta).

13 — Yhdistetyt asiat 15/76 ja 16/76, Ranska v. komissio, tuomio 7.2.1979 (Kok. 1979, s. 321, Kok. Ep. IV, s. 311, 7 kohta); asia 114/83, Société d'initiatives et de coopération agricole Kerisnel ja Société interprofessionnelle des producteurs et expéditeurs de fruits, légumes, bulbes et fleurs d'Ille-et-Vilaine v. komissio, tuomio 5.7.1984 (Kok. 1984, s. 2589, 22 kohta) ja asia T-251/97, T. Port, tuomio 28.3.2000 (Kok. 2000, s. II-1775, 38 kohta).

52. Tämän perusteella voitaisiin pohtia, missä määrin nämä toteamukset — jotka näyttävät lopulta vahvistavan kyseisen päätöksen — ovat oleellisina perusteluina riidanalaisessa tuomiossa, jolla päätös kumottiin. Mikäli riidanalainen tuomio ei perustu sen 44—86 kohdassa esitettyihin toteamuksiin, yhteisöjen tuomioistuimen ei ollut ylipäänsä tarpeen tutkia näitä toteamuksia koskevia valitusperusteita ja se voi keskittyä tutkimaan ainoastaan neljättä valitusperustetta.

53. Ei voida kuitenkaan täysin kiistää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteaman perustelujen puutteellisuuden, joka johti päätöksen kumoamiseen, sekä tätä edeltävien toteamusten välillä on jonkinlainen suhde. Tämä johtuu siitä, että se, voiko tai pitääkö komission ylipäänsä ryhtyä toimiin nyt esillä olevan asian kaltaisessa asiassa EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan perusteella, vaikuttaa päätöksen perustelemista koskeviin vaatimuksiin. Tämän vuoksi on tarkasteltava kaikkia valitusperusteita, jotta esiin tuotuja oikeudellisia kysymyksiä voidaan arvioida seikkaperäisesti.

2. Vuosina 1990 ja 1994 tehtyjen kantelujen vääränlainen luokittelu yhteenkuuluviksi kanteluiksi ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaaminen

a) Asianosaisten lausumat

54. Kaikki valittajat katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan nyt esillä olevassa asiassa kyseessä olevien NALOO:n kantelujen eli vuonna 1990 tehdyn ja vuonna 1994 tehdyn täydentävän kantelun lähtökohtaisesti muodostavan yhden kokonaisuuden. NALOO sen sijaan katsoo, että valittajat ovat näin toimiessaan sääntöjen vastaisesti kyseenalaistaneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittaman näytön arvioinnin. Riidanalaisen tuomion vastaavat toteamukset ovat kuitenkin NALOO:n mukaan aineellisesti paikkansapitäviä.

55. IP:n mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti todennut, että vuonna 1990 tehty kantelu koski myös aiempaa ajanjaksoa vuodesta 1986 alkaen. BC sen sijaan katsoo, että kalliita lupamaksuja koskeva NALOO:n kantelu koski ainoastaan ajanjaksoa 27.12.1987—31.3.1990.

56. NALOO katsoo, ettei BC:n esittämää väitettä voida ottaa tutkittavaksi, koska se esitettiin ensimmäisen kerran vasta muutoksenhakumenettelyssä. NALOO katsoo lisäksi, että alkuperäisestä, vuonna 1990 tehdystä kantelusta ja sitä täydentävistä, 27.6.1990 esitetyistä huomautuksista käy myös ilmi, että NALOO yleisesti kanteli menneisyydessä sovelletusta hinnoittelusta, eikä kantelu koskenut pelkästään 27.12.1987 jälkeistä ajanjaksoa.

57. IP, BC ja PG riitauttivat kuitenkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 70—72 kohdassa esittämät toteamukset, joiden mukaan vuonna 1991 tehdyllä päätöksellä ei ole hylätty eikä nimenomaisesti kieltäydytty tutkimasta kantelun osaa, joka

koskee aikaa ennen 1.4.1990, eikä sen siis tältä osin voida katsoa olevan kannekelpoinen päätös. IP, BC ja PG katsovat, että NALOO:n ja komission välillä ennen vuonna 1991 tehtyä päätöstä ja sen jälkeen käydystä kirjeenvaihdosta käy lisäksi ilmi, että komissio on kieltäytynyt tutkimasta vastaavalla tavalla NALOO:n nimenomaisia vaatimuksia. [14]

58. Komissio väittää sen sijaan, ettei se vuonna 1991 tekemässään päätöksessä ottanut kantaa päivämäärää 1.4.1990 edeltävästä ajanjaksosta esitettyihin väitteisiin. Komissio katsoo kuitenkin hylänneensä 21.2.1991 tai 4.9.1991 päivätyissä kirjeissään kantelun tältä osin.

59. IP:n, BC:n, PG:n ja komission mukaan tästä seuraa, ettei tutkimatta jättämisestä voida nostaa kannetta, koska NALOO ei kyseenalaistanut sitä EHTY:n perustamissopimuksen 33 artiklan toisen kohdan nojalla eli koska NALOO oli luopunut asiassa NALOO I kanteestaan siltä osin kuin se koski ennen 1.4.1990 tapahtuneita rikkomisia. IP, BC, PG ja komissio katsovat, että vaikka kyseessä ei olisikaan ollut varsinainen päätös, NALOO:n olisi pitänyt joka tapauksessa toimia EHTY:n perustamissopimuksen 35 artiklan mukaisesti. IP:n, BC:n, PG:n ja komission mukaan olisi oikeusvarmuuden periaatteen vastaista, jos komissio ryhtyisi käsittelemään uudelleen vuonna 1990 tehtyä kantelua sen jälkeen, kun kantelu oli menettänyt kohteensa siksi, että komissio oli hylännyt sen. [15]

60. NALOO:n mukaan valittajien väitteet siitä, että vuonna 1990 tehty kantelu olisi menettänyt kohteensa, eivät pidä paikkaansa, koska niillä kyseenalaistetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suorittama tosiseikkojen arviointi. NALOO:n mukaan myöskään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamusta siitä, että vuonna 1991 tehdyssä päätöksessä ei hylätty kantelua 1.4.1990 edeltävän ajanjakson osalta, ei voida kyseenalaistaa valitusmenettelyssä, koska kyseessä on näytön arviointi.

61. NALOO:n mukaan myöskään väite siitä, että olisi toteutettu toimi, jonka NALOO olisi voinut kyseenalaistaa, ei pidä paikkaansa. Vaikka komissio olisi tosiasiassa kieltäytynyt vuonna 1991 tutkimasta menneisyydessä tapahtuneita rikkomisia, komissio voi vielä myöhemmin tutkia niitä. NALOO katsoo, ettei sitä voida myöskään moittia siitä, ettei se ryhtynyt EHTY:n perustamissopimuksen 35 artiklan nojalla toimiin komissiota vastaan, sillä komissio on itse korostanut mahdollisuutta nostaa vahingonkorvauskanne kansallisessa tuomioistuimessa.

62. IP, BC ja komissio toteavat lisäksi, että yrityksen toiminnasta menneisyydessä olisi kanneltava kohtuullisessa ajassa, koska muutoin tämän puolustautumismahdollisuudet heikkenevät. [16] IP ja BC eivät olisi pystyneet enää vuonna 1994 (saati sitten

14 — IP ja BC viittaavat vertailun vuoksi yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-39/93 P, SFEI ym. v. komissio, 16.6.1994 annettuun tuomioon (Kok. 1994, s. I-2681, 27—32 kohta).

15 — IP ja BC viittaavat asiassa C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, 9.3.1994 annettuun tuomioon (Kok. 1994, s. I-833, Kok. Ep. XV, s. I-67).

16 — IP ja BC viittaavat asiassa 59/70, Alankomaat v. komissio, 6.7.1971 annettuun tuomioon (Kok. 1971, s. 639, 12—22 kohta; Kok. Ep. I, s. 587), asiassa C-180/88, Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie v. komissio, 6.12.1990 annettuun tuomioon (Kok. 1990, s. I-4413) ja asiassa 236/86, Dillinger Hüttenwerke, 6.7.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 3761).

vuonna 2001) puolustautumaan asianmukaisesti 1.4.1990 edeltävää ajanjaksoa koskevia väitteitä vastaan.

63. Niiden mukaan yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin todennut vasta vuonna 1994 asiassa Banks antamassaan tuomiossa, että edellytyksenä vahingonkorvauskanteen nostamiselle kansallisissa tuomioistuimissa on komission päätös väitetystä rikkomisesta. IP, BC ja komissio katsovat, että yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi kuitenkin ainoastaan voimassa olevaa oikeutta. IP:n, BC:n ja komission mukaan NALOO ei voi vedota aiemmin (myös komissiossa) vallinneeseen virheelliseen oikeudelliseen tulkintaan ja perustella sen avulla sitä, ettei se ryhtynyt toimiin vuonna 1991 tehdyn päätöksen sen osan perusteella, jossa komissio kieltäytyi tutkimasta ennen 1.4.1990 tehtyjä rikkomisia.

64. NALOO sen sijaan toteaa, että koska mitään tiettyä määräaikaa ei ole asetettu — kuten EY 226 artiklaan perustuvan rikkomisen toteamista koskevan menettelyn aloittamisen yhteydessä olisi tehtävä — komission harkinnassa on myös se, milloin se puuttuu EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan rikkomisiin. Luottamuksensuojan periaatetta ei NALOO:n mukaan ole rikottu. NALOO väittää, että välittömästi vuonna 1991 tehdyn päätöksen jälkeen kansallisissa tuomioistuimissa nostettiin vahingonkorvauskanteet, joiden perusteella annettiin lopulta vuonna 1994 tuomiot asiassa Banks ja asiassa Hopkins. Tämän vuoksi NALOO:n mukaan oli selvää, että riidanalaiset kysymykset olivat vielä vuosina 1990—1994 ratkaisematta.

65. PG:n ja komission mukaan vuonna 1994 tehty kantelu on uusi kantelu, joka perustui asiassa Banks annetun tuomion vuoksi muuttuneeseen tilanteeseen ja joka sisälsi uusia tietoja. Vaikka kantelut koskivat samaa ajanjaksoa ja samoja määräyksiä, näitä kanteluja, joiden välillä aikaa kului neljä vuotta, ei PG:n ja komission mukaan voitu pitää yhden kokonaisuuden muodostavina kanteluina. PG:n ja NALOO:n mukaan kanteluilla oli myös eri kohteet: ensimmäinen, vuonna 1990 tehty kantelu koski suositusten antamista ja toinen, vuonna 1994 tehty kantelu päätöksen tekemistä tai toteamusta.

66. PG väittää lisäksi, että myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti vuonna 1994 tehtyä kantelua uutena kanteluna asiassa NALOO I antamassaan tuomiossa. PG katsoo, että kyseisen tuomion lainvoimaisuuden perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oli riidanalaisessa tuomiossaan tarkasteltava vuonna 1994 tehtyä kantelua uutena kanteluna. PG:n mukaan komissio ei voinut vuonna 1991 tehdyn lainvoimaisen päätöksen vuoksi pitää myöhemmin eli vuonna 1994 tehtyä kantelua vuonna 1990 tehdyn kantelun jatkona. PG väittää, että ainoastaan siksi, että NALOO korosti uusia tosiseikkoja, komissio pystyi ylipäätään tekemään päätöksen, joka meni pidemmälle kuin vuonna 1991 tehdyn päätöksen vahvistaminen, jota ei voida kyseenalaistaa.

67. NALOO sen sijaan pitää merkityksettömänä sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti asiassa NALOO I antamassaan tuomiossa ja asiassa T-367/94

antamassaan määräyksessä [17] vuonna 1994 tehtyä kantelua uutena kanteluna, koska kyseisten menettelyjen kohteena ei ollut päivämäärää 1.4.1990 edeltänyt ajanjakso.

68. PG ja BC kiistävät lopuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksen siitä, että väitetyt rikkomiset jatkuivat vielä kantelun tekemisen ajankohtana. PG ja BC katsovat, että koska vuonna 1994 tehty kantelu ei ollut jatkoa aiemmin tehdylle kantelulle vaan uusi kantelu, kyseessä ei voi myöskään olla rikkominen, joka jatkui vielä kantelun tekemisen ajankohtana (siis vuonna 1994, ei vuonna 1990).

b) Asian arviointi

69. Kysymys siitä, muodostavatko kantelut yhden kokonaisuuden vai vain joukon eri ajankohtina tehtyjä kanteluita, on ratkaisevan tärkeä riidanalaisen tuomion tarkemman perustelemisen kannalta. Jos komissio olisi hylännyt ensimmäisen kantelun — toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi — jo vuonna 1991 ja jos se olisi siis tutkinut vuonna 1994 toista kantelua, olisi tutkittava, olisiko komissiolla enää ollut valtuuksia aloittaa tutkintaa uudelleen ja oliko vuonna 1998 tehty päätös ylipäätään kannekelpoinen toimi eikä pelkästään vuonna 1990 tehdyn päätöksen toisinto.

70. Tämä asia on lisäksi tärkeä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tutkiessa, millainen toimivalta komissiolla on EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan mukaan. Komissio toteaa vuonna 1998 tekemässään päätöksessä, että se voi kyseisten määräysten nojalla ryhtyä toimiin ainoastaan olemassa olevien rikkomisten osalta. [18] Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen pitää lähtökohtanaan, että kyseessä on yhden kokonaisuuden muodostama alunperin vuonna 1990 tehty kantelu, ja se katsoo rikkomisten olevan olemassa. [19] Näin ei olisi, jos vuonna 1990 tehty kantelu olisi hylätty ja jos vuonna 1994 tehtyä kantelua olisi sen vuoksi pidettävä uutena kanteluna.

71. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin perustelee vuosina 1990 ja 1994 tehtyjen kanteluiden luokittelemista yhden kokonaisuuden muodostaviksi kanteluiksi riidanalaisen tuomion 51 kohdassa ainoastaan sillä, että kanteluissa vedotaan samoihin määräyksiin ja kannellaan samojen toimijoiden samalla ajanjaksolla tekemistä kilpailusääntöjen rikkomisista.

72. Tämä perustelu ei kuitenkaan ole yksinään vakuuttava. Lisäedellytyksenä sille, että vuonna 1994 tehtyä kantelua voidaan vielä pitää vuonna 1990 tehdyn kantelun jatkona, on nimittäin se, ettei ensimmäinen kantelu ole ollut toisen, vuonna 1994 tehdyn kantelun tekemisen ajankohtana jo menettänyt kohdettaan siksi, että komissio oli aiemmin hylännyt sen.

17 — Asia T-367/94, British Coal Corporation v. komissio, määräys 29.4.1998 (Kok. 1998, s. II-705). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi määräyksessään BC:n kanteen ilmeisen perusteettomana. Kanne koski sitä, että komissio oli alun alkaen implisiittisesti kieltäytynyt hylkäämästä NALOO:n vuonna 1994 tekemää kantelua.

18 — Ks. riidanalaisen päätöksen 13 kohta, jota lainataan riidanalaisen tuomion 56 kohdassa.

19 — Ks. riidanalaisen tuomion 59 kohta. Tätä seuraavissa 60—64 kohdassa esitettyjen toteamusten perusteella ei ole täysin selvää, missä määrin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komission toimivallan harjoittaminen riippuu tosiasiassa siitä, että rikkominen jatkuu kantelun tekohetkellä.

73. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkastelee riidanalaisen tuomion 70—73 kohdassa tätä asiaa oikeusvarmuuden periaatteen väitetyn loukkaamisen yhteydessä. Sen kannalta, muodostavatko kantelut yhden kokonaisuuden, on ratkaisevaa, oliko vuonna 1994 vielä ylipäätään vireillä kantelu, johon NALOO saattoi liittää toisen kantelunsa. Toinen ensiksi selvitettävä kysymys on, mikä vuonna 1990 tehdyn kantelun kohde ylipäätään oli.

i) Vuonna 1990 tehdyn kantelun kohde

74. Arvioituaan NALOO:n 29.3.1990 tekemää kantelua ja sitä täydentävää kirjettä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa riidanalaisen tuomion 46 ja 48 kohdassa, että tilivuosina 1986/1987—1989/1990 tapahtuneista kilpailusääntöjen rikkomisista tehty kantelu on ollut komission käsiteltävänä jo vuonna 1990. Asianosaiset eivät kiistä tämän toteamuksen sisältöä. BC toteaa ainoastaan, että maksujen suuruudesta valitettiin vasta 27.12.1987 jälkeisen ajanjakson osalta.

75. Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa seuraavaa. Jos oletetaan, että komissiolla on tosiasiallisesti toimivalta ja velvollisuus tutkia menneisyydessä tapahtuneita rikkomisia — joita ei ole vielä todettu tapahtuneen — se voisi tällöin viran puolesta sisällyttää tutkimukseensa myös sellaisia ajanjaksoja, joihin NALOO:n kantelussa ei viitattu. Näin ollen ei ole selvää, mikä intressi BC:llä olisi saada kumotuksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämä riidanalainen toteamus kanteen kohteena olevasta ajallisesta toimivallasta (ratione temporis).

76. Tästä huolimatta on pidettävä mielessä, että EHTY:n perustamissopimuksen 32 d artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen ja EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan 1 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan muutoksenhaku voi kohdistua ainoastaan oikeuskysymyksiin. Toteamus siitä, mitä ajanjaksoa NALOO:n tekemä kantelu koski, on tosiseikkoja koskeva toteamus, jota yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia korkeintaan siltä osin, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tehnyt ilmeisen tosiseikkoja koskevan virheen, joka ilmenee sellaisenaan asiakirjavihkosta.[20]

77. BC ei ole kuitenkaan esittänyt mitään näyttöä tällaisen virheen olemassaolosta. Lähinnä sen perusteella, että joissakin kantelun osissa viitataan 11 GBP:n suuruiseen maksuun tonnilta, jota sovellettiin vasta 27.12.1987 alkaen, BC on lisäksi päätellyt, ettei NALOO:n kantelun kohteena ollut tätä ajankohtaa edeltävä maksukäytäntö. BC teki kantelusta näin ollen erilaisen arvion kuin komissio ja tämän jälkeen myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin selittämättä kuitenkaan, miksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinta on ilmeisen väärä ja miksi kyseessä on siis tosiseikkoja koskeva virhe. Tämä väite on näin ollen hylättävä.

ii) Komission vuonna 1991 tekemän päätöksen ja komission samana vuonna laatiman kirjeen luokittelu

78. On selvitettävä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tehnyt oikeudel-

20 — Vrt. asia C-8/95 P, New Holland Ford v. komissio, tuomio 28.5.1998 (Kok. 1998, s. I-3175, 25 ja 72 kohta).

lisen virheen todetessaan riidanalaisen tuomion 71 kohdassa, ettei komission vuonna 1991 tekemä päätös koskenut vuonna 1990 tehdyn kantelun sitä osaa, joka koski päivämäärää 1.4.1990 edeltävää ajanjaksoa. Lisäksi on tutkittava, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jättänyt huomioimatta sen, että kantelu hylättiin tältä osin komission 8.2.1991 tai 4.9.1991 päivätyllä kirjeellä, kuten komissio väittää.

79. Yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia näitä kysymyksiä muutoksenhakumenettelyssä. Ne koskevat tosin vuonna 1991 tehdyn päätöksen ja edellä mainittujen kirjeiden sisällön arviointia. Ensin on kuitenkin tutkittava, mitä oikeudellisia vaikutuksia näillä toimilla on. [21]

80. Komissio toteaa 8.2.1991 päivätyssä kirjeessään, ettei sillä ole velvollisuutta kantelijan mahdollista vahingonkorvauskannetta helpottaakseen tehdä varsinaista päätöstä, jolla kilpailusääntöjä todetaan rikotun menneisyydessä. Komissio toteaa lisäksi, ettei se ollut tutkinut perusteellisesti vuonna 1986 sovitun järjestelyn vaikutuksia eikä ota niihin kantaa, koska NALOO luopui BC:n oikeudellisen edeltäjän kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella kansallisissa tuomioistuimissa Yhdistyneen kuningaskunnan kilpailuviranomaista vastaan nostamastaan kanteesta. Komissio esittää samansuuntaisen toteamuksen 4.9.1991 päivätyssä kirjeessään.

21 — Edellä alaviitteessä 14 mainittu asia SFEI, tuomion 25 ja 26 kohta.

81. Vuonna 1991 tehdyn päätöksen johdannossa todettiin seuraavaa:

"Tässä kirjeessä, johon sisältyy komission päätös, käsitellään eräitä NALOO:n [tekemään kanteluun liittyviä] seikkoja — — . Siinä käsitellään Englannissa ja Walesissa vallitsevaa tilannetta ottaen huomioon 1.4.1990 voimaan tulleilla [BC:n], [NG:n] ja [PG:n] välisillä [toimitussopimuksilla] aikaansaadut uudet olosuhteet. Muita näkökohtia, etenkään — — 1.4.1990 edeltänyttä tilannetta — — , ei ole tutkittu."

82. On selvitettävä, oliko jollain näistä toimista tarkoitus olla oikeusvaikutuksia ja olisiko tällaista toimea näin ollen pidettävä EHTY:n perustamissopimuksen 14 artiklan toisessa kohdassa ja 33 artiklan ensimmäisen kohdassa tarkoitettuna päätöksenä. [22]

83. Ensinnäkin on huomautettava, ettei edellä lainatun tekstin päätösluonteisuus ole kyseenalaista siksi, että sen — kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa — on sanottu sisältyneen ainoastaan päätöksen saatekirjeeseen. Tosiasiassa komissio on lähettänyt pelkästään yhden

22 — Yhteisöjen tuomioistuin soveltaa vakiintuneessa oikeuskäytännössään yleisesti tällaista perustetta edellytyksenä luokittelemiselle EY:n perustamissopimuksessa tarkoitetuksi päätökseksi. Ks. asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981 (Kok. 1981, s. 2639, 9 kohta, Kok. Ep. V, s. 231) ja asia C-180/96, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 5.5.1998 (Kok. 1998, s. I-2265, 27 kohta).

ainoan kirjeen, joka sisältää päätöksen, kuten komissio itse on todennut (katso 81 kohta edellä). Kyseessä ei näin ollen voi olla pelkkä saatekirje. Oikeudellisesta näkökulmasta olisi joka tapauksessa samantekevää, sisältyykö kyseinen teksti varsinaiseen päätökseen vai sen saatekirjeeseen.

84. Erillään tarkasteltuna komission toteamuksiin voitaisiin nähdä sisältyvän yksinkertainen toteamus komission toimimattomuudesta tai päätöksen kohteen rajaamisesta siten, että riidanalaista aiempaa ajanjaksoa ei oteta huomioon. Jos tarkasteluun otetaan kuitenkin mukaan tosiasiallinen ja oikeudellinen yhteys, on edellä kuvatut komission toimenpiteet tulkittava kantelun hylkäämiseksi.

85. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä [23] nimittäin ilmenee, että "toimielin, kuten komissio kilpailuasioissa, jolla on valta todeta yhteisön oikeuden rikkominen ja määrätä siitä seuraamus ja jonka käsiteltäväksi yksityiset voivat saattaa valituksia, toteuttaa väistämättäkin toimen, jolla on oikeudellisia vaikutuksia, kun se päättää tutkimuksen, jonka se on aloittanut tämän kantelun johdosta".

86. Tosin tämä toteamus koskee tapauksia, joihin sovelletaan EY:n perustamissopimuksen kilpailuoikeutta, joka on suuressa määrin sekundaarilainsäädännön menettelysäännösten ja -määräysten muovaamaa. Tätä oikeuskäytäntöä ei kuitenkaan voida soveltaa vastaavasti nyt esillä olevaan asiaan.

87. Tässä yhteydessä on ensinnäkin otettava huomioon, että NALOO on toistuvasti pyytänyt komissiota käsittelemään myös vuonna 1986 sovitun järjestelyn vaikutuksia. Tällä väitteellään, joka sisältyi jo 29.3.1990 päivättyyn kantelun sisältävään kirjelmään, NALOO on tehnyt selväksi, että sen mielestä oli tärkeää tutkia erityisesti tilivuodesta 1986/1987 lähtien vallinnut tilanne. Sen jälkeen kun komissio oli arvioinut 21.12.1990 tekemissään alustavissa huomautuksissa pelkästään 1.4.1990 jälkeen vallinnutta tilannetta, NALOO toisti vuonna 1986 sovittua järjestelyä koskevan pyyntönsä 11.1.1991 päivätyssä kirjeessään. NALOO toi tämän asian vielä kerran esiin 14.3.1991 päivätyssä kirjeessään.

88. Vaikka komissio toteaa 8.2.1991 päivätyssä kirjeessään, ettei se ollut tutkinut tyhjentävästi ennen 1.4.1990 vallinnutta tilannetta ("we have — — not investigated it fully — — "), se oli kuitenkin aloittanut NALOO:n kantelun tutkinnan. Näin hankkimiensa tietojen perusteella komissio kääntyi 28.8.1990 päivätyllä kirjeellään Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten puoleen ja esitti (alustavan) kantansa siitä, että sähköntuottajien hinnoit-

23 — Edellä alaviitteessä 14 mainittu asia SFEI, tuomion 27 kohta. Ks. myös asia C-19/93 P, Rendo ym. v. komissio, tuomio 19.10.1995 (Kok. 1995, s. I-3319, 28 kohta).

telu oli syrjivää ja että BC:n perimät lupamaksut olivat liian suuria.[24] Tämä tutkimus koski 1.4.1990 käyttöön otettuja uusia ehtoja edeltänyttä tilannetta, koska nämä ehdot otettiin taannehtivasti käyttöön vasta Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten 24.10.1990 päivätyllä vastaavalla tarjouksella.

89. Koska komissio on kieltäytynyt antamasta lausuntoa osasta kantelua ja todennut, ettei se jatka riidanalaisten tosiseikkojen tutkimista, se on näin ollen hylännyt kantelun toimella, joka oli luonteeltaan päätös. Komission lausunnolla on nimittäin oikeusvaikutuksia, koska komissio kieltäytyi siinä lopullisesti tutkimasta enempää 1.4.1990 edeltävää ajanjaksoa koskevaa kantelua ja lopetti aloitetut tutkimukset.

90. Sitä, sisältyikö kieltäytymispäätös jo komission 8.2.1991 päivättyyn kirjeeseen tai sitä seuranneeseen vuonna 1991 tehtyyn päätökseen, ei ole kuitenkaan selvitetty vielä tyhjentävästi. Koska NALOO ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin kumpaakaan toimea vastaan, voidaan tämä kysymys jättää viime kädessä ratkaisematta.

91. Jotain näyttöä on kuitenkin siitä, että jo 8.2.1991 päivättyä kirjettä voitaisiin pitää kantelusta tehtynä päätöksenä siltä osin kuin kantelu koskee päivämäärää 1.4.1990 edeltävää ajanjaksoa. Komissio nimittäin ilmaisee jo tässä kirjeessä yksiselitteisen kantansa kyseisestä ajanjaksosta. Komissio tekee samalla varsinaisen päätöksen, joka koskee ainoastaan ehtoja, joita sovellettiin 1.4.1990 alkaen. Toisaalta voitaisiin myös väittää, että kantelija voi olettaa, että asiasta tehdään yksi ainoa päätös, joka koskee kaikkia kantelun kohteena olevia ajanjaksoja.

92. Koska päätös hylätä kantelu 1.4.1990 edeltävän ajanjakson osalta sisältyi joka tapauksessa jo 8.2.1991 päivättyyn kirjeeseen tai 23.5.1991 tehtyyn päätökseen, komission 4.9.1991 päivätyssä kirjeessä ainoastaan toistetaan aiemmin tehty päätös.

93. Ensimmäinen valitusperuste voidaan näin ollen hyväksyä siltä osin kuin se koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamusta, jonka mukaan komission tehdessä riidanalaisen päätöksen sen käsiteltävänä oli yhden kokonaisuuden muodostava, ensimmäisen kerran vuonna 1990 tehty kantelu, jota täydennettiin vuonna 1994. Koska ensimmäinen kantelu oli jo hylätty päätöksellä ja sen käsittely oli siis päätetty, toista kantelua ei voitu enää pitää ensimmäisen kantelun jatkona.

24 — Ks. kirjeen tarkka sanamuoto riidanalaisen tuomion 17 kohdassa olevasta lainauksesta.

iii) Oikeusvarmuuden periaatetta koskevat toteamukset

94. On selvitettävä, sisältääkö myös toteamus siitä, ettei vuoden 1998 päätöksen tekeminen ollut oikeusvarmuuden periaatteen vastaista, oikeudellisen virheen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin nimittäin olettaa virheellisesti, ettei kantelua hylätty vuonna 1991 tehdyllä riidanalaisella päätöksellä.

95. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia oikeusvarmuudesta ei kuitenkaan olisi tarpeen kumota, jos muut kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten toteamat perusteet osoittaisivat, ettei vuoden 1998 päätöksen tekeminen ollut lähtökohtaisesti oikeusvarmuuden periaatteen vastaista.[25]

96. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetaan, että kun se, jolle päätös on osoitettu, ei ole nostanut kannetta EY 230 artiklassa määrätyssä määräajassa, kyseinen päätös tulee sen osalta lopulliseksi.[26] Tämä pätee vastaavasti myös EHTY:n perustamissopimuksen nojalla tehtyihin päätöksiin. Tämä oikeuskäytäntö perustuu muun muassa siihen, että kanteen nostamiselle varatuilla määräajoilla pyritään turvaamaan oikeusvarmuus estämällä se, että sellaisista yhteisön toimista, joilla on oikeusvaikutuksia, voitaisiin rajoittamattoman ajan nostaa kanteita.[27] On kiistatonta, ettei NALOO ole nostanut kannetta komission kyseisistä toimista ja että se luopui asiassa NALOO I nostamastaan kanteesta ainakin nyt esillä olevan asian kannalta ratkaisevalta osalta.

97. Edellä mainitusta oikeuskäytännöstä seuraa, ettei komission päätöksellä, jossa ainoastaan toistetaan aikaisemmin tehty päätös, ole oikeusvaikutusta eikä se näin ollen ole sellainen kannekelpoinen toimi, jonka kumoamista voidaan vaatia, minkä vuoksi kanne on tällöin jätettävä tutkimatta.[28]

98. Toimea on pidettävä pelkkänä aiemman päätöksen vahvistavana päätöksenä ainoastaan, jos se ei sisällä aiempaan päätökseen verrattuna mitään uutta ja jos sen tahon, jolle aiempi päätös on osoitettu, tilannetta ei ole tutkittu uudelleen ennen myöhemmän päätöksen tekemistä.[29]

99. Tätä tutkittaessa on eriteltävä kaksi tapausta. Ensimmäisessä tapauksessa[30]

25 — Ks. yhteisöjen tuomioistuimen mahdollisuudesta pysyttää tuomio voimassa, jos muista kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämistä perusteluista ilmenee, että lopputulos on perusteltu, asia C-30/91 P, Lestelle v. komissio, tuomio 9.6.1992 (Kok. 1992, s. I-3755, 28 kohta); asia C-320/92 P, Finsider v. komissio, tuomio 15.12.1994 (Kok. 1994, s. I-5697, 37 kohta) ja asia C-210/98 P, Salzgitter v. komissio ja Saksa, tuomio 13.7.2000 (Kok. 2000, s. I-5843, 58 kohta).

26 — Asia 20/65, Collotti v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 17.11.1965 (Kok. 1965, s. 1045), edellä alaviitteessä 15 mainittu asia TWD Textilwerke Deggendorf, tuomion 13 kohta ja asia C-310/97 P, komissio v. AssiDomän Kraft Products ym., tuomio 14.9.1999 (Kok. 1999, s. I-5363, 57 kohta).

27 — Edellä alaviitteessä 26 mainittu asia AssiDomän, tuomion 61 kohta.

28 — Asia 26/76, Metro v. komissio, tuomio 25.10.1977 (Kok. 1977, s. 1875, 4 kohta); yhdistetyt asiat 166/86 ja 220/86, Irish Cement v. komissio, tuomio 15.12.1998 (Kok. 1988, s. 6473, 16 kohta) ja edellä alaviitteessä 22 mainittu asia C-180/96, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomion 28 kohta.

29 — Asia 54/77, Herpels v. komissio, tuomio 9.3.1978 (Kok. 1978, s. 585, 14 kohta).

30 — Vrt. esim. asia 232/85, Becker v. komissio, tuomio 13.11.1986 (Kok. 1986, s. 3401).

komissio on jo kerran käsitellyt asiaa koskevaa kantelua ja hylännyt sen, koska se on pitänyt väitteitä virheellisinä. Jos kantelija tekee uuden kantelun, joka ei sisällä olennaisesti uusi tosiseikkoja, komissiolla ei ole velvollisuutta tutkia asiaa uudelleen. Komission kieltäytyminen tutkimasta tällaista kantelua merkitsee ainoastaan aiemmin tehdyn päätöksen vahvistamista, josta ei voida nostaa kannetta.

100. Nyt esillä oleva asia ei kuitenkaan ole tämänkaltainen tapaus. Nyt esillä olevassa asiassa komissio on kieltäytynyt tutkimasta ensimmäistä kantelua pääasiassa tarkoituksenmukaisuutta koskevista syistä ja viitannut siihen, ettei sillä ole velvollisuutta tehdä päätöstä helpottaakseen vahingonkorvauskanteen nostamista. Toisessa (riidanalaisessa) päätöksessään komissio ei maininnut tätä perustetta uudelleen asioissa Banks ja Hopkins annetuista tuomioista tietoisena, vaan katsoi pikemminkin erityisesti, ettei sillä ole valtuuksia ryhtyä toimiin menneisyydessä tapahtuneista 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan rikkomisista tehdyn kantelun perusteella. Toissijaisesti komissio totesi, ettei 66 artiklan 7 kohdan rikkomista ole näytetty toteen.

101. Jos komissio hylkää uuden samoista rikkomisista tehdyn kantelun — joka perustuu uusiin oikeudellisiin perusteluihin —, komissio ei pelkästään toista ensimmäistä päätöstään. Ei ole myöskään oikeusvarmuuden periaatteen vastaista, että komissio käsittelee uudelleen samoja tosiseikkoja ja oikaisee oikeudellista kantaansa.

102. Tässä yhteydessä ei ole ratkaisevaa pelkästään se, että kyseisillä yrityksillä on tämän talouden alan uudelleenjärjestelyjen ja henkilöstön vaihtumisen vuoksi pitkän ajan kuluttua mahdollisesti vaikeuksia esittää kantansa menneisyydessä tapahtuneista väitetyistä rikkomisista. Tällaiset yritysten vaikutuspiiriin kuuluvat olosuhteet eivät voi vaikuttaa komissiolla EHTY:n perustamissopimuksen nojalla olevien toimivaltaisuuksien käyttöön.

103. Toisaalta komissio ei voi puuttua rikkomiseen rajattoman ajan kuluttua sen tapahtumisesta. Vaikka nyt esillä olevassa asiassa ei ole kyse sakkojen määräämisestä, voidaan vanhentumisajoista Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanossa 6 päivänä huhtikuuta 1978 tehdyn komission päätöksen N:o 715/78/EHTY [31] perusteella määritellä sen ajan pituus, jonka kuluessa komissio voi vielä toimia.

104. Edellä mainitun päätöksen mukaan vanhentumisaika on nyt esillä olevan kaltaisissa tapauksissa viisi vuotta (päätöksen

31 — EYVL L 94, s. 22

1 artiklan 1 kohdan b alakohta), ja se voi keskeytysten vuoksi jatkua enintään kymmenen vuotta (päätöksen 2 artiklan 3 kohdan toinen virke). Tähän on vielä lisättävä aika, jona vanhentumisaika ei kulu, koska asia on vireillä yhteisöjen tuomioistuimessa (tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa). Vanhentumisaika alkoi näin ollen 1.4.1990, jolloin mahdollinen rikkominen lakkasi (päätöksen 1 artiklan 2 kohdan toinen virke).

105. Jos oletetaan, että menettely, joka johti riidanalaisen päätöksen tekemiseen, merkitsi joka tapauksessa keskeytystä, vanhentumisaika ei ollut vielä kulunut umpeen 22.4.1998, jolloin päätös tehtiin. Vanhentumisaika on ollut keskeytyneenä siitä asti, kun tästä päätöksestä nostettiin kanne.

106. Jos komissio tekisi yhteisöjen tuomioistuimen nyt esillä olevassa asiassa antaman tuomion jälkeen tekemänsä uuden tutkimuksen perusteella uuden päätöksen, sen olisi kuitenkin otettava arvioinnissaan tarvittaessa huomioon kyseisten yritysten luottamuksensuoja.

107. Riidanalaisen päätöksen tekeminen ei näin ollen ole oikeusvarmuuden periaatteen vastaista siinäkään tapauksessa, että samoista rikkomisista on jo aikaisemmin tehty päätös. Riidanalainen päätös ei myöskään ole aikaisemman päätöksen vahvistus, jota ei voida kyseenalaistaa.

108. Tämän vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset oikeusvarmuuden periaatteesta ovat oikeita, vaikka ne perustuvatkin virheellisiin oletamiin yhden kokonaisuuden muodostamista kanteluista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on toiminut asianmukaisesti myös siinä, ettei se pitänyt riidanalaista päätöstä aiemmin tehdyn päätöksen vahvistamisena eikä tämän perusteella kyseenalaistanut viran puolesta kanteen tutkittavaksi ottamista.

109. Ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä siltä osin kuin se koskee oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista.

3. Komission toimivalta tilivuosina 1986/1987—1989/1990 tapahtuneiksi väitetyissä rikkomisissa

a) Asianosaisten lausumat

110. Kaikki valittajat korostavat, että EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan

1 kohdassa ja 66 artiklan 7 kohdan ensimmäisessä virkkeessä komissiolle myönnetään toimivalta antaa ainoastaan suosituksia, joilla on luonteensa vuoksi vaikutuksia ainoastaan tulevaisuudessa. IP:n BC:n ja PG:n mukaan näissä määräyksissä ei anneta komissiolle toimivaltaa esittää toteamuksia menneisyydessä tapahtuneista rikkomisista, jotka ovat päättyneet.

111. Komissio katsoo muista valittajista poiketen, ettei ratkaisevaa ole se, onko rikkominen jo päättynyt, vaan se, onko sillä vielä vaikutuksia, joihin voitaisiin puuttua antamalla suositus.

112. NALOO sen sijaan pitää oikeana ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kantaa siitä, että komissio voi esittää toteamuksia näiden määräysten menneisyydessä tapahtuneista rikkomisista.

113. Valittajat väittävät lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on pitänyt kysymystä siitä, mitä oikeudellisia toimia komissio voi toteuttaa tämän määräyksen perusteella, merkityksettömänä ja tarkastellut sen sijasta komission toimivaltaa tutkia rikkomisia. Tutkimista koskevaa toimivaltaa ei kuitenkaan valittajien mukaan voida tarkastella irrallaan sen tavoitteesta, joka on suositusten valmistelu.

114. NALOO sitä vastoin pitää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen menettelytapaa oikeana. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvitse tutkia tutkimusten tekemättä jättämistä koskevan kanteen yhteydessä, millaisen oikeudellisen toimen komissio olisi tarvittaessa voinut tehdä tutkimusten päätyttyä. Tämä päätös kuuluu komissiolle.

115. IP ja PG väittävät lisäksi, että EHTY:n perustamissopimuksen 14 artiklan nojalla toimivalta tehdä päätöksiä käsittää myös suositusten antamisen, koska päätöksillä on vahvempi vaikutus kansalliseen itsemääräämisoikeuteen. IP:n ja PG:n mukaan toimivalta antaa suosituksia ei sen sijaan kata päätösten tekemistä. Jos päätöksiä voidaan tehdä, siitä mainitaan nimenomaisesti perustamissopimuksen vastaavassa osassa.

116. IP, BC ja PG riitauttavat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa Hopkins annetun tuomion [32] 19 kohdasta esittämän tulkinnan. Ne katsovat, että yhteisöjen tuomioistuin on tässä kohdassa osoittanut komission mahdollisuudet puuttua yhä jatkuvaan syrjintään ja ilmoittanut, miten syrjityt yritykset voivat vaatia oikeusturvaa. IP:n, BC:n ja PG:n mukaan yhteisöjen tuomioistuin ei kuitenkaan ole tunnustanut komission toimivaltaa tehdä toteamuksia tai antaa suosituksia menneisyydessä tapahtuneen, jo päättyneen syrjinnän osalta. Ainoastaan yhä jatkuvan

32 — Mainittu edellä alaviitteessä 6.

syrjinnän vuoksi antamassaan suosituksessa komissio voi ottaa huomioon vaikutukset, joita syrjinnällä on ollut markkinoiden toimijoihin ennen komission puuttumista asiaan. Kyseiset yritykset voivat IP:n, BC:n ja PG:n mukaan vedota suositukseen sisältyvään rikkomista koskevaan toteamukseen kansallisissa tuomioistuimissa. Ne katsovat, ettei komissio voi kuitenkaan esittää toteamuksia muualla kuin suosituksessa pelkästään siksi, että vahingonkorvauskanteen nostaminen olisi sen vuoksi mahdollista.

117. NALOO toteaa, että vahingonkorvausprosessia koskeneessa asiassa Hopkins yhteisöjen tuomioistuimeen vedottiin menneisyydessä tapahtuneiden rikkomisten perusteella ja että yhteisöjen tuomioistuimen toteamukset koskevat nimenomaan kyseistä tapausta.

118. IP ja PG toteavat lisäksi, että vaikka komissio esittäisi 63 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltiolle annetussa suosituksessa toteamuksia syrjivästä hinnoittelusta, niihin ei voida vedota yrityksiä vastaan, koska EHTY:n suosituksilla ja EY:n direktiiveillä ei ole horisontaalista oikeusvaikutusta kolmansiin osapuoliin.

119. IP:n BC:n ja PG:n mukaan tehokkaan oikeusturvan varmistamista koskevasta periaatteesta ei myöskään voida johtaa vaatimusta, jonka mukaan vahingonkorvausvaatimuksen edellytyksenä on komission esittämät menneisyyden tapahtumia koskevat toteamukset. Tähän periaatteeseen on IP:n, BC:n ja PG:n mukaan jo turhaan vedottu asiassa Hopkins 63 artiklan välittömän sovellettavuuden perustelemiseksi.

120. NALOO sen sijaan väittää, että yhteisöjen tuomioistuin viittaa asiassa Hopkins antamassaan tuomiossa tehokkaaseen oikeusturvaan, joka annetaan EHTY:n perustamissopimuksessa syrjivän hinnoittelun kohteeksi joutuneille oikeussubjekteille, ja katsoo, ettei 63 artiklan 1 kohdan nojalla voida esittää toteamuksia menneisyydessä tapahtuneista, jo päättyneistä rikkomisista. [33]

121. BC ja IP katsovat, että EHTY:n perustamissopimuksen määräyksillä varmistetaan tehokas oikeusturva myös ilman, että sitä varten tarvitaan komission esittämiä toteamuksia menneisyydessä tapahtuneista, jo päättyneistä 63 artiklan 1 kohdan tai 66 artiklan 7 kohdan rikkomisista. Lisäksi ne katsovat, että kyseisten yritysten on kanneltava komissiolle oikea-aikaisesti. Mikäli syrjintä ei lakkaa, komissio antaa tämän jälkeen jäsenvaltiolle suosituksen. Ne, joita asia koskee, voivat vedota välittömästi suositukseen jäsenvaltiota vastaan kansallisissa tuomioistuimissa. Jos komissio ei ryhdy toimenpiteisiin, kantelija voi nostaa sitä vastaan kanteen ja vaatia mahdollisesti vahingonkorvausta.

33 — NALOO viittaa edellä alaviitteessä 6 mainitussa asiassa Hopkins annetun tuomion 22 kohtaan.

122. BC ja IP katsovat, ettei vahingonkorvausta voida vaatia kaikista heikosti toimineiden markkinoiden menneisyydessä aiheuttamista haitoista.[34] BC ja IP väittävät, ettei oikeusturvaan näin ollen syntyisi aukkoa, jos NALOO:n jäsenet eivät voisi menestyksekkäästi vaatia vahingonkorvausta kansallisissa tuomioistuimissa, koska komissio ei esittänyt asiasta toteamuksia. Jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksiin ei niiden mukaan yleisesti sisälly oikeutta saada kilpailusääntöjen rikkomisen johdosta vahingonkorvausta.

123. BC ja IP katsovat, ettei 63 artiklan 1 kohdasta sinänsä voida johtaa oikeudellisia seurauksia, vaikka menneisyydessä todettaisiin tapahtuneen syrjintää. Lisäksi niiden mukaan komission olisi annettava konkreettinen suositus siitä, miten syrjintä on jatkossa estettävä. Syrjintä voitaisiin BC:n ja IP:n mukaan poistaa laskemalla BC:lle maksettavaa hintaa tai korottamalla NALOO:n jäseniin sovellettavaa hinnoittelua. Ne katsovat, että käytössä on pelkästään sellainen järjestelmä, joka perustuu ehkäisevään turvaan eikä vahingonkorvauksiin.

124. PG on todennut lisäksi suullisessa käsittelyssä, että EHTY:n perustamissopimus koskee ensisijaisesti hiili- ja teräsalan yrityksiä. Sopimuksen tavoitteena ei ole tarjota perusteita muiden alojen sellaisia yrityksiä — kuten PG:tä ja IP:tä — vastaan esitetyille vahingonkorvausvaatimuksille, joilla ei edes ole EHTY:n perustamissopimuksen mukaista kanneoikeutta.

125. BC ja NALOO ovat eri mieltä EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklasta. BC katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on virheellisesti jättänyt ratkaisematta tämän määräyksen sovellettavuutta koskeneen kysymyksen sen sijasta, että se olisi todennut, ettei 65 artiklaa voida soveltaa. NALOO pyytää yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että 65 artiklaa sovelletaan nyt esillä olevaan asiaan ainakin siinä tapauksessa, että tuomioistuin katsoo, että 66 artiklan 7 kohdassa ei anneta komissiolle toimivaltaa esittää menneisyyttä koskevia toteamuksia.

126. Komissio moittii sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen kokonaisuudessaan, vaikka se ei tutkinut komission toteamuksia EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan sovellettavuudesta eikä arvostellut niitä.

b) Asian arviointi

127. Ensinnäkin on pantava merkille, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia, jotka koskevat komission toimivaltaa, joka nyt esillä olevassa asiassa perustuu EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohtaan ja 66 artiklan 7 kohtaan, aloittaa tutkimukset, on pidet-

34 — IP viittaa julkiasiamies Fennellyn asiassa C-18/94, Hopkins ym., 7.12.1995 esittämään ratkaisuehdotukseen (Kok. 1996, s. I-2281, erityisesti s. I-2284, 51 kohta).

tävä virheellisinä siltä osin kuin niissä oletetaan, että rikkomiset jatkuivat vielä kantelun tekemisen ajankohtana (riidanalaisen tuomion 59 ja 60 kohta). Ensimmäistä valitusperustetta koskevista arvioistani nimittäin seuraa, että vuonna 1994 tehtyä kantelua on pidettävä uutena kanteluna, koska komissio oli jo hylännyt vuonna 1990 tehdyn kantelun vuonna 1991 tekemällään päätöksellä. On kiistatonta, etteivät rikkomiset jatkuneet enää silloin, kun uusi kantelu tehtiin vuonna 1994.

128. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia komission toimivallasta ei voida kuitenkaan kokonaisuudessaan kumota, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei perustele niitä yksinomaan rikkomisten jatkumisella. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa asiassa Hopkins annetun tuomion [35] perusteella, että EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan b alakohta yhdessä 63 artiklan 1 kohdan kanssa ja vastaavasti EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan d kohta yhdessä 66 artiklan 7 kohdan kanssa ovat joka tapauksessa oikeuttaneet komission tutkimaan NALOO:n tekemät kantelut, jotka koskivat tilivuosina 1986/1987—1989/1990 käytettyjä syrjiviksi väitettyjä ostohintoja, toisin sanoen kohtuuttomia maksuja. [36] Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin näyttää tekevän tämän johtopäätöksen erillään perustelujensa ensimmäisestä osasta.

129. Jäljempänä on näin ollen tarkasteltava, millainen toimivalta riidanalaisissa määräyksissä annetaan komissiolle sellaisia rikkomisia koskevissa asioissa, jotka ovat jo päättyneet kantelun tekemisen ajankohtana.

i) Komission toimivalta EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan mukaan

130. Lähtökohtana komission toimivallan tutkimiselle on erityisesti EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdan sanamuoto. Kohdassa käytetty partisiipin preesensmuoto ("toteaa ostajien järjestelmällisesti *harjoittavan* syrjintää") viittaa siihen, että tapahtuneiksi väitettyjen rikkomisten on jatkuttava vielä sinä ajankohtana, jona komissio esittää toteamuksensa.

131. Lisäksi on otettava huomioon, että määräyksessä annetaan komissiolle toimivalta ainoastaan suositusten antamiseen asianomaisille hallituksille. Tämä toimivalta ei kata päätösten tekemistä. EHTY:n perustamissopimuksen 14 artiklan viidennestä kohdasta käy nimittäin ilmi, että päätöksillä katsotaan olevan vahvempi vaikutus jäsenvaltioiden itsemääräämisoikeuteen kuin suosituksilla, joten toimivalta tehdä päätöksiä käsittää myös toimivallan käyttää lievempää keinoa eli antaa suosituksia. Tämän perusteella voidaan vastakohtaispäätelmänä todeta, että silloin, kun annetaan toimivalta antaa pelkästään suosituksia, ei voida ilman muuta tehdä päätöksiä.

35 — Mainittu edellä alaviitteessä 6.
36 — Riidanalaisen tuomion 61—63 kohta.

132. Se seikka, että 63 artiklan 1 kohdan sanamuodossa viitataan ainoastaan suositusten antamiseen, on — toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut — merkityksellinen. Vaikka pitääkin paikkansa, että nyt esillä olevassa asiassa on kyse siitä, että komissio jätti tekemättä pidemmälle menevän tutkimuksen, eikä sellaisen toimenpiteen tutkimisesta, jonka komissio on jo toteuttanut, sitä, että 63 artiklan 1 kohdassa mainitaan ainoastaan suositukset, on tämän määräyksen sanamuodon yksi osatekijä, jota ei voida jättää huomiotta.

133. Valittajat olettavat, että suosituksilla on ainoastaan tarkoitus asettaa niiden kohteille tavoitteita, jotka näiden on valitsemiensa keinojen avulla saavutettava tulevaisuudessa. Jos ostaja on jo lopettanut syrjinnän, komissio ei valittajien mukaan voi enää antaa jäsenvaltiolle suositusta, jossa se kehottaa jäsenvaltioita lopettamaan kyseisen rikkomisen. Valittajat väittävät, että määräyksen sanamuodon tarkoituksena on näin ollen antaa komissiolle toimivalta ryhtyä ainoastaan sellaisiin toimiin, joiden vaikutukset kohdistuvat tulevaisuuteen.

134. On selvitettävä, onko tämä näkemys yhteensopiva yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Hopkins antamassaan tuomiossa esittämien toteamusten kanssa. Yhteisöjen tuomioistuin toteaa kyseisen tuomion 19 kohdassa seuraavaa:

"EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan b alakohdan mukaisen kiellon tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi on katsottava, että valtuudet, jotka komissiolle annetaan 63 artiklan 1 kohdassa, antavat sille mahdollisuuden velvoittaa jäsenvaltioiden viranomaiset, mukaan lukien, kansalliset tuomioistuimet, ryhtymään toimenpiteisiin komission toteaman järjestelmällisen syrjinnän lopettamiseksi vastaisuudessa ja lisäksi tekemään tämän komission toteamuksen perusteella kaikki johtopäätökset siitä, mitä 4 artiklan b alakohdassa tarkoitettuja vaikutuksia näillä syrjivillä toimenpiteillä on voinut olla ostajien ja tuottajien välisiin suhteisiin jo ennen komission väliintuloa. Asianosaiset voivat vedota tähän seikkaan kansallisissa tuomioistuimissa."

135. Tämän mukaan komissio voi jäsenvaltiolle antamassaan suosituksessa paitsi velvoittaa tämän lopettamaan syrjinnän vastaisuudessa myös velvoittaa tämän poistamaan menneisyydessä tapahtuneen syrjinnän seuraukset. Tällainen määräys ei ole suosituksen tulevaisuuteen suuntautuneen luonteen vastainen. Jäsenvaltioita nimittäin kehotetaan toteuttamaan vastaisuudessa toimia, joilla korvataan aiemmin vallinneiden lainvastaisten olosuhteiden seuraukset.

136. Komissio olisi voinut velvoittaa jäsenvaltion esimerkiksi huolehtimaan siitä, että heikompaan asemaan joutuneelle myyjälle syrjivästä hinnoittelusta aiheutuneet taloudelliset haitat korvataan. Jos valtio itse tai sen alaisuudessa toimiva yksikkö olisi syyllistynyt syrjintään,[37] jäsenvaltio olisi mahdollisesti voitu velvoittaa maksamaan korvauksia.

37 — Joka tapauksessa nyt esillä olevan asian kannalta merkityksellisellä ajanjaksolla vuoden 1986 ja 1.4.1990 välillä valtion keskusvirasto CEGB oli velvollinen ostamaan hiiltä sähköntuotantoa varten. Lisäksi näyttää siltä, että hallituksella on ollut merkittävä vaikutus hinnoitteluun, mikä ilmenee siitä, että se neuvotteli hinnoista NALOO:n kanssa vuonna 1990 ja vahvisti hinnat yksipuolisesti.

137. Myös asiassa Hopkins annetun tuomion myöhemmistä toteamuksista käy ilmi, että yhteisöjen tuomioistuin tarkoitti siinä erityisesti tilannetta, jossa valtio on itse suoraan tai välillisesti syyllistynyt syrjintään. Yhteisöjen tuomioistuin viittaa näin ollen tuomion 19 kohdan lopussa siihen, että asianosaiset voivat vedota suosituksessa esitettyihin toteamuksiin kansallisissa tuomioistuimissa. Se viittaa lisäksi tuomion 28 kohdassa nimenomaisesti direktiivien välitöntä oikeusvaikutusta koskevaan oikeuskäytäntöön. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä voi kuitenkin olla tällaisia vaikutuksia lähtökohtaisesti ainoastaan yksityisen oikeussubjektin ja valtion välisissä, ei yksityisten oikeussubjektien välisissä, suhteissa. [38]

138. Valittajien mukaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Hopkins antamassaan tuomiossa esittämää viittausta, joka koskee komission esittämiä toteamuksia menneisyyden olosuhteista, olisi tulkittava siten, että komissio voi käsitellä menneisyydessä tapahtuneita rikkomisia ainoastaan suosituksessa, jossa se kehottaa jäsenvaltion poistamaan syrjinnän vastaisuudessa.

139. Näin ei voida kuitenkaan päätellä tuomion perusteella. Väärinkäsitys saattaa perustua siihen, että komissio on toistanut asiassa Hopkins annetun tuomion kyseisen kohdan virheellisesti riidanalaisen päätöksensä 11 kohdassa, jossa komissio toteaa, että *komissio* voi tehdä johtopäätöksiä syrjinnästä, ennen kuin se puuttuu asiaan. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin tosiasiassa todennut, että komissio voi velvoittaa suosituksessaan *jäsenvaltion* poistamaan aiemmin tapahtuneiden rikkomisten vaikutukset.

140. Joka tapauksessa on selvitettävä, onko yhteisöjen tuomioistuin edellyttänyt, että jäsenvaltion velvollisuutta poistaa mainitut seuraukset voidaan soveltaa ainoastaan yhdessä sen velvollisuuden kanssa, jonka mukaisesti syrjintä on lopetettava vastaisuudessa. Asiassa Hopkins annetun tuomion edellä mainitussa kohdassa ei ole mitään perusteita tällaiselle tulkinnalle. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin mainitsee rinnakkain molemmat mahdollisuudet (syrjinnän lopettamisen vastaisuudessa ja menneisyydessä tapahtuneen syrjinnän seurausten poistamisen).

141. Valittajien väite perustuu ilmeisesti olettamukseen, että suositus voi sen tulevaisuuteen suuntautuvan luonteen vuoksi kohdistua ainoastaan (yhä jatkuvan) syrjinnän poistamiseen, ja lisäolettamukseen siitä, että yksittäiset, mennyttä aikaa koskevat toteamukset voidaan esittää ainoastaan päätöksissä, joiden tekemiseen ei 63 artiklan 1 kohdassa myönnetä valtuuksia. Valittajat eivät tässä yhteydessä ota huomioon sitä, että komissio olisi voinut suosituksessaan myös kehottaa poistamaan myös menneisyydessä tapahtuneen syrjinnän seuraukset ja esittää tällaisen suosituksen edellyttämät menneitä ajanjaksoja koskevat toteamukset.

38 — Asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3325, 20 kohta); asia C-343/98, Collino ja Chiappero, tuomio 14.9.2000 (Kok. 2000, s. I-6659, 20 ja 21 kohta) ja asia C-233/01, RAS, määräys 24.10.2002 (Kok. 2002, s. I-9411, 19 kohta).

142. Lisäksi on otettava huomioon, että syrjintä oli päättynyt jo vuosia aikaisemmin ennen kuin asiassa Hopkins haettiin ennakkoratkaisua yhteisöjen tuomioistuimelta. Yhteisöjen tuomioistuimen toteamuksella, jonka mukaan komissio voi velvoittaa jäsenvaltion tekemään johtopäätökset menneisyydessä tapahtuneesta syrjinnästä, ei näin ollen olisi ollut mitään käytännön merkitystä nyt käsillä olevassa asiassa, jos tämä velvollisuus pätisi ainoastaan samanaikaisesti sen velvollisuuden kanssa, jonka mukaisesti edelleen jatkuva syrjintä on lopetettava. Näin ollen on oletettava, että yhteisöjen tuomioistuimen mukaan molemmat mainitut toimet voidaan toteuttaa myös toisistaan riippumatta.

143. On vielä selvitettävä, voidaanko yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Hopkins antaman tuomion 19 kohdassa esittämät väitteet tulkita mahdollisesti toisin, kun niitä tarkastellaan koko tuomion yhteydessä. Mainittu kohta näyttää nimittäin olevan ensi silmäyksellä ristiriidassa saman tuomion 27 kohdassa esitetyn sen toteamuksen kanssa, jonka mukaan yksityiset eivät voi vedota kansallisissa tuomioistuimissa tällaisen syrjinnän yhteensopimattomuuteen 63 artiklan 1 kohdan kanssa, ellei siitä ole annettu suositusta asianomaisille hallituksille. Jos tätä määräystä ei näin ollen voida välittömästi soveltaa yksityisten hyväksi, näyttää myös epävarmalta, että siihen voitaisiin vedota syrjiviä ehtoja soveltavaa ostajaa vastaan, ennen kuin komissio ryhtyy asiassa toimiin. Juuri tästä on kuitenkin kyse, kun komissio toteaa taannehtivasti 63 artiklan 1 kohdan rikkomisia ja velvoittaa jäsenvaltion poistamaan rikkomisen seuraukset.

144. Tämä näennäinen ristiriita voidaan kuitenkin ratkaista seuraavalla tavalla. EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdassa määrätyllä kiellolla on välitön vaikutus silloin, kun ostaja käyttäytyy lainvastaisesti soveltaessaan syrjivää hinnoittelua. Komission toteamukset eivät näin ollen ole luonteeltaan perustavia vaan pelkästään toteavia, minkä vuoksi ne voivat ulottua myös menneisyydessä tapahtuneisiin rikkomisiin. Komissio voi kuitenkin harkintansa mukaan määritellä, mitä oikeudellisia seuraamuksia lainvastaisella toiminnalla on. Ainoastaan siinä tapauksessa, että komissio katsoo rikkomisten vakavuuden ja keston sekä kyseisten markkinoiden tilanteen perusteella aiheelliseksi velvoittaa jäsenvaltion poistamaan seuraukset, yksityiset oikeussubjektit voivat vedota kyseiseen suositukseen kansallisissa tuomioistuimissa.

145. Lopuksi on vielä selvitettävä, onko tässä perustaksi otettu asiassa Hopkins annetun tuomion 19 kohdan tulkinta yhteensopiva 63 artiklan 1 kohdan kanssa. Kuten alussa todettiin, kyseisen määräyksen sanamuoto viittaa siihen, että rikkomisten on jatkuttava vielä silloin, kun komissio ryhtyy toimiin.

146. Määräyksen sanamuodon ohella tulkinnassa on otettava huomioon erityisesti määräyksen tehokas vaikutus, johon yhteisöjen tuomioistuin viittaa mainitussa

tuomion kohdassa. EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan b alakohtaan ja 63 artiklan 1 kohtaan sisältyvä syrjivän toiminnan kielto ei olisi riittävän tehokas, jos yrityksen olisi muutettava toimintatapojaan tulevaisuudessa sen jälkeen, kun komissio on antanut jäsenvaltiolle vastaavan suosituksen ja jos menneisyydessä tapahtuneista rikkomisista ei voitaisi rangaista. [39]

147. Joidenkin markkinatoimijoiden syrjiminen vääristää kilpailua. Edullisemmassa asemassa oleva yritys saa kilpailijoihinsa nähden edun, joka voidaan myös tulkita tueksi, mikäli tämä etu myönnetään valtion varoista. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on jo pitkään hyväksytty, että komissio voi vaatia lainvastaisesti myönnetyn valtiontuen palautettavaksi, jotta aiemmin vallinnut (kilpailu)tilanne palautuu, vaikka tästä ei nimenomaisesti määrätäkään EY 88 artiklassa. [40] Tämä pätee myös EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin tukiin. [41] Tätä oikeudellista käsitystä voidaan soveltaa myös nyt tarkastelun kohteena olevaan tilanteeseen. Näin ollen 4 artiklan b alakohdan ja 63 artiklan 1 kohdan tehokasta vaikutusta tehostaa se, että komissio voi velvoittaa jäsenvaltion tekemään johtopäätökset menneisyydessä tapahtuneista syrjintäkiellon rikkomisista kilpailutilanteen palauttamiseksi.

148. Tämän perusteella on näin ollen todettava, että 63 artiklan 1 kohdan mukaan komissiolla oli toimivalta velvoittaa jäsenvaltio suosituksella ryhtymään toimiin, joilla voidaan poistaa seuraukset, joita on aiheutunut siitä, että ostaja on rikkonut syrjintäkieltoa. Komissiolla oli tällainen toimivalta myös silloin, kun rikkomiset eivät enää jatkuneet vastaavan suosituksen antamishetkellä, ja tällöin komission on otettava huomioon kyseisten yritysten luottamuksensuoja. Toimivalta käsitti komission oikeuden tutkia myös menneisyydessä tapahtuneita rikkomisia. Valitusperuste, jossa riitautetaan tämä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämä toteamus, on näin ollen hylättävä.

149. Kysymystä siitä, tarjoaako syrjittyä ostajaa koskeva tehokkaan oikeusturvan periaate komissiolle vastaavan toimivallan, ei näin ollen tarvitse ratkaista.

ii) Komission toimivalta EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan mukaan

150. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt saman päätelmän myös EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdasta. Tässä yhteydessä on ensinnäkin pantava merkille, että yhteisöjen tuomioistuin käsitteli asiassa Hopkins anta-

39 — On kuitenkin epäselvää, voiko komissio tietyissä tilanteissa määrätä tällaisista rikkomisista sakkoja EHTY:n perustamissopimuksen 64 artiklan nojalla.

40 — Asia 70/72, komissio v. Saksa, tuomio 12.7.1973 (Kok. 1973, s. 813, Kok. Ep. II, s. 117, 13 kohta) ja asia C-348/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995 (Kok. 1995, s. I-673, 26 kohta).

41 — Asia C-390/98, Banks, tuomio 20.9.2001 (Kok. 2001, s. I-6117, 73—75 kohta).

massaan tuomiossa ainoastaan 63 artiklan 1 kohtaa. Toiseksi on otettava huomioon, että toisin kuin 63 artiklan 1 kohdassa, 66 artiklan 7 kohdassa määrätään sellaisten suositusten antamisesta, jotka on osoitettu jäsenvaltioiden sijasta asianosaisille yrityksille. Päätösten tekeminen suljetaan pois sekä EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan ensimmäisessä virkkeessä että 63 artiklan 1 kohdassa.[42]

151. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan sanamuoto viittaa vielä selkeämmin siihen, että määräys on kohdistettu epäkohdan poistamiseen tulevaisuudessa. Komission suosituksella on näin ollen tarkoitus estää yrityksiä käyttämästä määräävää markkina-asemaansa hyväkseen perustamissopimuksen kanssa ristiriidassa oleviin tarkoituksiin. Myös 66 artiklan 7 kohdan toisessa virkkeessä komissiolle annettu mahdollisuus puuttua välittömästi päätöksen kautta kauppaehtojen sisältöön siinä tapauksessa, ettei suositusta ole noudatettu, puoltaa näkemystä siitä, että komission toimivalta suuntautuu ainoastaan tulevaisuuteen.

152. Toisaalta tässä pätevät kuitenkin samat toteamukset kuin 63 artiklan 1 kohdan yhteydessä. Määräyksen sanamuoto ei näin ollen estä sitä, että komissio kehottaa antamassaan suosituksessa yritystä poistamaan taannehtivasti tämän aseman väärinkäytöstä aiheutuneet seuraukset.

153. Tällainen toimivalta ulottuisi pidemmälle kuin komission toimivalta määrätä seuraamuksia EY 82 artiklan rikkomisista. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohta eroaa kuitenkin EY 82 artiklasta kahden olennaisen seikan perusteella, ja nämä seikat perustelevat tällaisen laajemman toimivallan. Yksityiset oikeussubjektit eivät ensinnäkään voi suoraan vedota EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohtaan kansallisissa tuomioistuimissa eivätkä ne näin ollen voi nostaa vahingonkorvauskannetta, ellei komissio ole puuttunut asiaan.[43] Toiseksi 66 artiklan 7 kohdan ensimmäisessä virkkeessä ei määrätä seuraamuksista — kuten sakkojen määräämisestä — sellaisten menneisyydessä tehtyjen rikkomisten osalta, jotka ovat jo päättyneet. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan toisessa virkkeessä tosin viitataan saman sopimuksen 58, 59 ja 64 artiklaan, jotka koskevat sakkojen määräämistä. Komissio kuitenkin voi soveltaa näitä määräyksiä ainoastaan tapauksissa, joissa 66 artiklan 7 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua päätöstä on rikottu. Komissio ei kuitenkaan voi välittömästi määrätä sakkoja menneisyydessä tapahtuneista rikkomisista, mikä puolestaan olisi mahdollista sovellettaessa EY 82 artiklaa yhdessä asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan kanssa.

42 — Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 132 kohta ja sitä seuraava kohta.

43 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia Banks, tuomion 19 kohta. Ks. EY 82 artiklan välittömästä sovellettavuudesta asia 127/73, BRT, tuomio 30.1.1974, (Kok. 1974, s. 51, Kok. Ep. II, s. 20, 115—17 kohta) ja asia C-234/89, Delimitis, tuomio 28.2.1991 (Kok. 1991, s. I-935, Kok. Ep. XI, s. I-77, 45 kohta).

154. Määräyksen tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi komissiolla on näin ollen oltava 66 artiklan 7 kohdan nojalla valtuudet ryhtyä toimiin jo päättyneiden rikkomisten perusteella ja sen on voitava antaa suositus, jossa vaaditaan poistamaan rikkomisen seuraukset.

155. Vaikka 66 artiklan 7 kohdan mukaiset suositukset on osoitettava suoraan yrityksille, komissiolla on myös toimivalta tutkia rikkomisia, jotka ovat jo päättyneet, ja antaa tarvittaessa suosituksia. Harkitessaan suosituksen antamista ja niitä tavoitteita, joita se suosituksen kohteelle asettaa, komission on kuitenkin otettava huomioon oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteet.[44]

156. Valitusperuste on näin ollen hylättävä siltä osin kuin siinä kyseenalaistetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamus komission EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohtaan perustuvasta toimivallasta.

iii) EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan sovellettavuuden tutkimisen laiminlyönti

157. Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessään, ettei EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklaa voida soveltaa lupamaksujen vahvistamiseen, koska kyseinen määräys koskee EY 81 artiklan tapaan ainoastaan kilpailua rajoittavia järjestelyjä ja koska määräävän markkina-aseman yksipuoliseen väärinkäyttöön sovelletaan EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohtaa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ratkaissut kysymystä 65 artiklan sovellettavuudesta, koska se katsoi, että BC:n toimiin sovelletaan joka tapauksessa 66 artiklan 7 kohtaa.

158. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen lähestymistapa olisi hyväksyttävä ainoastaan silloin, jos 65 artiklalla olisi samat oikeudelliset seuraamukset kuin 66 artiklan 7 kohdalla. Näin ei kuitenkaan ole. EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaan komissio voi määrätä välittömästi sakkoja niille yrityksille, jotka ovat tehneet kilpailusääntöjen vastaisia ja siten mitättömiä järjestelyjä, kun taas 66 artiklan 7 kohdan toisen virkkeen nojalla näin voitaisiin tehdä vasta määrättäessä seuraamuksia komission päätöksen noudattamatta jättämisestä. Komissio voi 65 artiklan mukaan lisäksi tehdä päätöksiä, joissa se toteaa järjestelyt mitättömiksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tehnyt oikeudellisen virheen, kun se ei ole ratkaissut kysymystä 65 artiklan sovellettavuudesta.

44 — Ks. vanhentumisajoista hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimukseen liittyvissä menettelyissä ja niiden nojalla määrättyjen seuraamusten täytäntöönpanosta tehdyn komission päätöksen N:o 715/78 soveltamisesta edellä tämän ratkaisuehdotuksen 103 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

4. Komission velvollisuus tutkia kantelu siltä osin kuin se koski tilivuosia 1986/1987—1989/1990

a) Asianosaisten lausumat

159. Komission mielestä tärkein valituspe-ruste on väite siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oletti riidan-alaisen tuomion 85 kohdassa virheellisesti ja esittämättä riittäviä perusteluja, että komissiolla oli velvollisuus tutkia kantelu. Komission mukaan tätä velvollisuutta ei voida johtaa asiassa T-367/94, British Coal Corporation vastaan komissio, annetusta määräyksestä,[45] johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen näkemys yksinomaan perustuu. Komission mukaan myöskään se, että komissiolla on yksin-omainen toimivalta näiden määräysten soveltamisessa sillä perusteella, etteivät EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohta ja 66 artiklan 7 kohta ole välittö-mästi sovellettavia, ei riitä perusteluksi komission velvollisuudelle toimia.

160. Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sekoittanut keskenään komission velvollisuuden tutkia kantelu huolellisesti — tätä velvollisuutta komissio ei millään tavalla kiistä — kan-telujen vuoksi tehtävää tutkimusta koske-van oletetun velvollisuuden kanssa. Rii-danalaisen tuomion myöhemmistä koh-dista käy komission mukaan ilmi, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarkoituksena tosiasiassa ollut viitata pel-kästään ensiksi mainittuun velvollisuuteen. Erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuo-mioistuimen toteamuksesta, jonka mukaan komissio ei ollut perustellut, miksi 63 artiklan 1 kohtaa ei ollut rikottu, käy selkeästi ilmi, että ensimmäisen oikeus-asteen tuomioistuin tosiasiassa oletti, että komissiolla oli velvollisuus tutkia kantelu.

161. Muut valittajat yhtyvät komission näkemykseen. Ne väittävät lisäksi, ettei se, että komissio tutkisi kauas menneisyyteen sijoittautuvia ajanjaksoja, olisi yhteisön etujen mukaista, ja ettei komissiolla tämän vuoksi voi olla väitettyä tutkintavelvolli-suutta.

162. NALOO:n mukaan komissiolla on velvollisuus tehdä kantelusta päätös. Koska komissiolla on yksinomainen toimivalta soveltaa 63 artiklan 1 kohtaa ja 66 artiklan 7 kohtaa, kansallisissa tuomioistuimissa ei voida nostaa vahingonkorvauskanteita, ellei komissio ole ryhtynyt asiassa toimiin, eikä tehokasta oikeusturvaa siis voida taa-ta.

b) Asian arviointi

163. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan[46] komissiolla on velvollisuus tut-

45 — Mainittu edellä alaviitteessä 17.

46 — Edellä alaviitteessä 23 mainittu asia Rendo ym. v. komis-sio, tuomion 27 kohta; asia C-59/96 P, Koelman v. komissio, määräys 16.9.1997 (Kok. 1997, s. 4809, 39 kohta) ja asia T-24/90, Automec v. komissio, tuomio 18.9.1992 (Kok. 1992, s. II-2223, Kok. Ep. XIII, s. II-65, 79 kohta).

kia kantelut huolellisesti, minkä se itsekin myöntää. Kantelijalla ei kuitenkaan ole mitään oikeutta — ei ainakaan silloin, kun kyseessä ovat EY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjen rikkomista koskevat kantelut —, vaatia komissiota tutkimaan asiaa tai tekemään lopullisen päätöksen väitetyistä rikkomisista.[47] Komission velvollisuutena on pikemminkin harkita, onko kantelun perusteella ryhdyttävä toimiin ja missä määrin niin olisi tehtävä, ja perustella tarvittaessa kantelijalle, miksi se ei tutki kantelua tarkemmin.[48]

164. Arvioidessaan asiaa harkintavaltaa käyttäen komission on vertailtava erilaisia näkökantoja keskenään. Ensisijalla on yhteisön etu puuttua rikkomisiin. Komissio voi kuitenkin ottaa huomioon myös niiden markkinatoimijoiden edut, joihin kilpailun rajoittaminen vaikuttaa, ja erityisesti kantelijan edun.

165. On selvitettävä, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tulkinnut näitä periaatteita väärin — kuten komissio väittää — kun se on olettanut, että komissiolla on velvollisuus tutkia kantelu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut riidanalaisen tuomion 85 kohdassa seuraavaa: "Koska komissio on — — ollut toimivaltainen tutkimaan NALOO:n kantelun tilivuosiin 1986/1987—1989/1990 liittyvistä väitetyistä rikkomisista, se on myös ollut velvollinen tutkimaan sen — — ."[49]

166. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi tässä ainoastaan komission velvollisuuteen tutkia kantelu huolellisesti (to consider the complaint / to undertake that examination). Se ei vaatinut komissiota menemään tätä pidemmälle. Tämä käy selvästi ilmi myös viittauksesta asiassa T-367/94 annettuun määräykseen. Tämän määräyksen siinä kohdassa, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittasi, mainitaan nimittäin ainoastaan komission velvollisuus tutkia kantelu, ja sen tueksi esitetään lukuisia viittauksia oikeuskäytäntöön.

167. Neljännen valitusperusteen arvioinnin yhteydessä on tarkasteltava, onko ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin mahdollisesti asettanut välillisesti tätä pidemmälle meneviä vaatimuksia päätöksen perusteluja tutkiessaan.

168. NALOO väittää, että komissiolla on velvollisuus tehdä päätös kaikista

47 — Asia 125/78, GEMA v. komissio, tuomio 18.10.1979 (Kok. 1979, s. 3173, 17 kohta); edellä alaviitteessä 46 mainittu asia Koelman, määräyksen 39 kohta ja asia T-114/92, BEMIM v. komissio, tuomio 24.1.1995 (Kok. 1995, s. II-147, 62 kohta).

48 — Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 179 ja 217 kohta.

49 — Oikeudenkäyntikielellä tämä kohta kuuluu seuraavasti: "Since it has power... to consider NALOO's complaint relating to the infringements alleged to have occurred in the years 1986/1987 to 1989/1990, the Commission was bound to undertake that examination..."

63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan väitetyistä rikkomisista, jotta asianosaiset voivat esittää vahingonkorvausvaatimuksia. NALOO:n tämä väite menee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen riidanalaisessa tuomiossaan esittämiä toteamuksia pidemmälle, vaikka se ei itse olekaan valittanut tuomiosta. Muutoksenhaun kohdetta laajennettaisiin näin sääntöjenvastaisesti, jos yhteisöjen tuomioistuin tutkisi tätä väitettä.

169. Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuvaillut virheettömästi komission velvollisuudet, tämä valitusperuste on hylättävä. Komission velvollisuutta perustella päätöksensä tutkitaan tarkemmin neljännen valitusperusteen yhteydessä. [50]

5. Riidanalaisen päätöksen lainmukaisuus

a) Asianosaisten lausumat

170. IP ja PG katsovat, että päätöksessä esitetään riittävät perustelut siltä osin kuin komissio kieltäytyi tutkimasta väitettyä, menneisyydessä tapahtunutta syrjivää hinnoittelua, koska sillä ei ollut siihen toimivaltaa.

50 — Ks. jäljempänä tämän ratkaisuehdotuksen 179 kohta sekä 217 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

171. Komissio pitää riidanalaista tuomiota virheellisenä, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, ettei syrjivästä hinnoittelusta ollut esitetty riittäviä perusteluita. Komissio toteaa jättäneensä kantelun kyseisen osan tutkimatta, koska se katsoi, ettei sillä ole toimivaltaa tutkia menneisyydessä tapahtuneita rikkomisia. Komissio väittää, ettei sitä näin ollen voida moittia siitä, ettei se ole esittänyt perusteluja sille, miksi syrjintää ei ollut tapahtunut.

172. Komissio ja BC väittävät, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oletti lupamaksujen osalta virheellisesti, että komissio oli jo vuonna 1991 tekemässään päätöksessä tai aiemmin käydyssä kirjeenvaihdossa todennut, että maksut olivat liian suuria. Komissio ja BC katsovat, että komissio oli todennut vuonna 1991 tekemässään päätöksessä, etteivät 1.4.1990 alkaen kannetut maksut olleet liian suuria. Tämä ei komission ja BC:n mukaan kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki muut maksut olisivat kohtuuttomia. Ne väittävät, että 28.8.1990 päivätyssä kirjeessä esitetty toteamus siitä, että 7 GBP:n suuruinen maksu tonnilta vaikuttaa kohtuuttomalta, oli luonteeltaan pelkästään alustava, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut asiassa NALOO I antamassaan tuomiossa. Komission ja BC:n mukaan NALOO on 13.5.1988 päivätyssä kirjeessään itse pitänyt kohtuullisena aiemmin voimassa ollutta 11 GBP:n suuruista maksua tonnilta.

173. Komissio ja BC katsovat lisäksi, ettei komissio ole milloinkaan tutkinut hiilen avolouhintaluvan saaneiden tuottajien toiminnan kannattavuutta, koska NALOO ei

ole toimittanut sille mitään tietoja jäsentensä tuotantokustannuksista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi asiassa NALOO I antamassaan tuomiossa, ettei NALOO:n suorittama myöhempien ehtojen ekstrapolointi aiempien ehtojen perusteella riitä osoittamaan maksujen kohtuuttomuutta.

174. BC toteaa lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi rikkomisten olemassaoloa koskevan todistustaakan kantelijalta komissiolle, kun se vaati komissiota selvittämään, miksi maksut eivät olleet kohtuuttomia.

175. NALOO sen sijaan katsoo, että se perusteli maksujen kohtuuttomuuden BC:n avolouhoksissa harjoitetun kaivostoiminnan kannattavuuden arvioinnilla, johon myös komissio oli perustanut vuonna 1991 tekemänsä päätöksen. Komissio kiistää tämän. Komissio väittää viitanneensa BC:n avolouhoksien kannattavuuteen ainoastaan osoittaakseen luvan saaneiden yritysten tilanteen suhteellisen parantumisen, ei asettaakseen sen lähtökohdaksi maksujen suuruuden lainmukaisuuden arvioinnille.

176. NALOO väittää lisäksi, että tehdessään päätöksen vuonna 1991 komissiolla oli käytettävissään tarvittavat luvut päivämäärää 1.4.1990 edeltävältä ajanjaksolta ja että komissio oli todennut, etteivät maksut olleet enää liian suuria kyseisestä päivämäärästä alkaen. Tämä toteamus sisältää NALOO:n mukaan olettamuksen siitä, että ennen tätä päivämäärää maksut olivat liian suuria. NALOO katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli näin ollen oikeassa todetessaan, ettei asiassa ollut esitetty riittäviä perusteluja, koska komissio hylkäsi kantelun sillä perusteella, ettei näyttöä 66 artiklan 7 kohdan rikkomisesta ollut, vaikka nämä tosiseikat olivatkin sen tiedossa.

177. NALOO katsoo joka tapauksessa esittäneensä riittävän näytön vuonna 1994 tekemässään kantelussa. Sen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa NALOO I antamassaan tuomiossa esittämiä moitteita menettelystä, jonka mukaisesti näyttöä oli kyseisessä asiassa esitetty, ei voida soveltaa vuonna 1994 käytettyyn menettelyyn.

b) Asian arviointi

i) Syrjivä hinnoittelu

178. Pitää paikkansa, että komissiolla on velvollisuus esittää asianmukaiset perustelut kantelun hylkäämiselle. [51]

51 — Asia C-119/97 P, SFEI ym. v. komissio, tuomio 4.3.1999 (Kok. 1999, s. I-1341, 89 kohta ja sitä seuraava kohta).

179. Kuten komissio kuitenkin perustellusti toteaa, se ei ole esittänyt riidanalaisessa päätöksessään toteamuksia siitä, rikottiinko tilivuosina 1986/1987—1989/1990 63 artiklan 1 kohtaa, koska se katsoi, ettei sillä ole valtuuksia tehdä niin. Komission tekemän oikeudellisen tulkinnan mukaan se esitti riittävät perustelut kantelun hylkäämiselle. Komissio katsoo erityisesti, ettei sillä olisi voinut olla velvollisuutta selittää, miksi syrjintää ei ollut tapahtunut, jos se ei edes ollut toimivaltainen tutkimaan kyseisellä ajanjaksolla tapahtuneita rikkomisia.

180. Kuten aiemmin on jo todettu, EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohdassa komissiolle kuitenkin annetaan toimivalta antaa jäsenvaltioille suosituksia myös menneisyydessä tapahtuneista rikkomisista. Komissio teki näin ollen riidanalaisessa päätöksessään virheellisen tulkinnan tämän määräyksen soveltamisalasta eikä käyttänyt sääntöjenmukaisesti harkintavaltaansa, jota sillä on sen arvioidessa, aloittaisiko se väitettyjen rikkomisten tutkimukset.

181. Päätöksessä on näin ollen esitetty riittävät perustelut, toisin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi riidanalaisessa tuomiossaan, mutta siinä on tehty oikeudellinen virhe. Komission olisi nimittäin pitänyt perustella, miksi hinnoittelu ei ollut syrjivää, ainoastaan siinä tapauksessa, että se olisi tosiasiassa tutkinut väitettyjä rikkomisia. Komissio ei kuitenkaan tehnyt tällaista tutkimusta. Niitä alustavia ja joka tapauksessa välillisiä toteamuksia, jotka koskivat tilannetta ennen 1.4.1990 ja jotka voidaan mahdollisesti johtaa komission vuonna 1991 tekemästä päätöksestä ja komission 28.8.1990 päivätystä, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukselle osoittamasta kirjeestä, ei voida pitää NALOO:n tekemän kantelun johdosta tehdyn tutkimuksen tuloksena, koska nyt esillä olevan asian kannalta ratkaiseva kantelu tehtiin vasta vuonna 1994.

182. Komissio ei myöskään ollut velvollinen aloittamaan tutkimuksia. EY:n perustamissopimusta koskevassa oikeuskäytännössä kehitettyjä periaatteita, jotka koskevat komission velvollisuuksia kantelujen käsittelemisessä,[52] sovelletaan vastaavasti myös EHTY:n perustamissopimuksen mukaisissa kilpailusääntöjä koskevissa menettelyissä. Tämän seikan kanssa ei ole ristiriidassa se, ettei EHTY:n perustamissopimuksen 63 artiklan 1 kohtaa sovelleta välittömästi tässä asiassa ja etteivät syrjinnän kohteeksi joutuneet myyjät näin ollen voi vedota asiassa kansallisiin tuomioistuimiin, ellei komissio ole ryhtynyt toimiin kyseisessä asiassa. Kuten julkisasiamies Fennelly nimittäin perustellusti huomautti asiassa Hopkins esittämässään ratkaisuehdotuksessa, vahingonkorvauskanteen ei pidä olla mahdollinen kaikissa sellaisissa tilanteissa, joissa heikosti toimivista markkinoista on aiheutunut taloudellista vahinkoa.[53]

183. Harkintavaltaansa perustuvaa ratkaisua tehdessään komission on kuitenkin otettava huomioon, mikä merkitys on sillä, että komission toiminta on edellytyksenä yksityisten oikeushenkilöiden oikeuksien

52 — Vrt. edellä alaviitteissä 46 ja 47 mainitut määräykset.

53 — Mainittu edellä alaviitteessä 34, ratkaisuehdotuksen 51 kohta.

syntymiselle. Tässä yhteydessä on kuitenkin merkitystä myös yhteisön edulla käyttää hallinnon niukkoja resursseja ensisijaisesti yhä jatkuvien rikkomisten tutkimiseen.

184. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, ettei riidanalaista päätöstä ollut perusteltu riittävästi. Riidanalaisen tuomion tätä osaa ei kuitenkaan ole tarpeen kumota, jos tuomion oikeellisuus voidaan osoittaa muilla kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämillä perusteluilla.[54] Koska päätöksen osa, joka koskee 63 artiklan 1 kohdan rikkomista, on kumottava kyseisen määräyksen virheellisen tulkinnan vuoksi, voidaan riidanalainen tuomio tältä osin pysyttää voimassa.

ii) Lupamaksun suuruus

185. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan riidanalaisessa päätöksessä todetaan perustelujen riittämättömyys, koska komissio ei ollut perustellut, miksi tilivuosina 1986/1987—1989/1990 kannettujen maksujen kohtuuttomuus voitiin heti sulkea pois, vaikka ne olivat huomattavasti suurempia kuin 1.4.1990 alkaen perityt maksut.

186. Tässä yhteydessä on todettava, että komissio ei tutkinut vuonna 1994 tehdyn kantelun perusteella kyseisinä vuosina kannettuja maksuja, vaikka sillä olisi ollut siihen oikeus muttei velvollisuutta. Komissio ei myöskään esittänyt riidanalaisessa päätöksessään toteamuksia maksujen kohtuullisuudesta. Komissio ei etenkään ole "sulkenut heti pois" maksun kohtuuttomuutta. Koska toteamuksia ei ole esitetty, komission ei myöskään tarvitse perustella niitä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen tehnyt oikeudellisen virheen pitäessään perusteluja riittämättöminä.

187. On kuitenkin selvitettävä, onko tulos, johon tuomio johtaa, perusteltu siksi, että päätös on kumottava muista syistä. Komissio on todellakin tulkinnut virheellisesti EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan soveltamisalaa olettaessaan, ettei se voi puuttua tämän määräyksen jo päättyneisiin rikkomisiin.[55] Toisin kuin syrjivää hinnoittelua koskevan väitteen tapauksessa, komissio ei kuitenkaan perustellut kantelun hylkäämistä kohtuuttomiksi väitettyjen maksujen osalta yksinomaan oletettavasti riittämättömällä toimivallallaan. Komissio sen sijaan totesi lisäksi, että NALOO:n esittämä näyttö ei ollut riittävä, eli käytti tällä tavoin harkintavaltaansa päättää tutkimusten aloittamisesta. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan virheellinen tulkinta ei näin ollen ollut ratkaiseva komission arvion tuloksen kannalta.

54 — Vrt. edellä alaviitteessä 25 mainittu oikeuskäytäntö.

55 — Ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 151 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

188. Tämän perusteella on näin ollen todettava, että neljäs valitusperuste on hyväksyttävä siinä määrin kuin se koskee ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksia lupamaksujen tutkinnan yhteydessä esitetyistä riittämättömistä perusteluista.

6. BC:n esittämät menettelyä koskevat väitteet

189. BC väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole tutkinut joitakin BC:n esittämiä väitteitä. Tämän osalta on ensinnäkin todettava, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole velvollinen tutkimaan kaikkia väliintulijoiden esittämiä väitteitä, jos ne eivät ole tuomion kannalta ratkaisevia. BC:n esiin tuomista yksittäisistä kohdista on syytä todeta seuraavaa.

190. BC väittää, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkinut BC:n väitteitä, jotka koskivat kantelijan velvollisuutta ryhtyä tarvittaessa oikeudellisiin toimiin EHTY:n perustamissopimuksen 35 artiklan perusteella. BC ei kuitenkaan esittänyt tätä väitettä ensimmäisessä oikeusasteessa käydyssä oikeudenkäynnissä. Se ainoastaan viittasi julkisasiamies Fennellyn toteamuksiin asiassa Hopkins[56] esitetyssä ratkaisuehdotuksessa, jossa käsiteltiin tätä mahdollisuutta mutta ei kuitenkaan vastaavaa velvollisuutta.

56 — Edellä alaviitteessä 34 mainittu asia, ratkaisuehdotuksen 51 kohta.

191. BC väitti oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista koskevien väitteidensä yhteydessä — joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki — että NALOO:n kantelu oli esitetty liian myöhään.

192. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei tarvinnut tutkia väitettä siitä, ettei ollut yhteisön etujen mukaista ryhtyä rikkomisten perusteella toimiin, koska komissio, jolla on yksinomainen toimivalta arvioida yhteisön etua, ei tuonut tätä asiaa esiin riidanalaisessa päätöksessään.

193. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ei ollut myöskään tarpeen ratkaista kantelijan todistustaakkaa koskevaa kysymystä, koska se ei ollut enää merkityksellinen sen vuoksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi päätöksen riittämättömien perustelujen vuoksi.

194. Tämä väite on siten hylättävä siltä osin kuin se tukeutuu edellä esitettyihin perusteluihin. Muita BC:n esiin tuomia kohtia ei ole enää tarpeen käsitellä tässä yhteydessä, koska niitä on jo käsitelty muiden valitusperusteiden yhteydessä.[57]

57 — Niistä oikeudellisista toimista, joihin komissiolla oli valtuudet ryhtyä 66 artiklan 7 kohdan perusteella, ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 132 kohta ja sitä seuraava kohta sekä 151 kohta (joissa käsitellään vastaavaa 63 artiklaa koskevaa problematiikkaa) ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan sovellettavuuden tutkimisen laiminlyönnistä ks. edellä tämän ratkaisuehdotuksen 158 kohta ja sitä seuraava kohta.

C *Hyväksyttyjen valitusperusteiden vaikutukset riidanalaiseen tuomioon*

195. Ensimmäinen valitusperuste on pääosiltaan hyväksyttävä, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamukset siitä, muodostavatko kantelut yhden kokonaisuuden, ja sen toteamukset oikeusvarmuudesta ovat virheellisiä. Virheelliset toteamukset eivät kuitenkaan vaikuta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tekemän arvioinnin tulokseen. Luokittelemalla kantelut yhden kokonaisuuden muodostaviksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi olettaa, että rikkomiset jatkuivat yhä kantelun tekemisajankohtana. Tämä on sen mukaan edellytyksenä sille, että komissio voi vielä ryhtyä toimiin 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan perusteella.

196. Näiden määräysten tässä ratkaisuehdotuksessa esitetystä tulkinnasta seuraa, ettei rikkomisten jatkuminen ole ratkaisevaa. Vaikka vuonna 1994 tehtyä kantelua pidettäisiinkin erillisenä, komissio voi siitä huolimatta ryhtyä tutkimaan 63 artiklan 1 kohdan ja 66 artiklan 7 kohdan vuosina 1986—1990 tapahtuneita rikkomisia ja se voi tarvittaessa antaa suosituksia kyseiselle jäsenvaltiolle tai yrityksille.

197. Tuomiota ei näin ollen ole tarpeen kumota tältä osin. Sen sijaan riittäisi, että yhteisöjen tuomioistuin esittäisi tuomiolle uudet perustelut.

198. Tuomio on kuitenkin kumottava siltä osin kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, ettei EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan sovellettavuutta ollut tarpeen tutkia. Tuomio on kumottava myös siltä osin kuin siinä kumotaan komission päätöksen se osa, joka koski lupamaksujen suuruutta.

D *Asian lopullinen ratkaisu*

199. Jos yhteisöjen tuomioistuin kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman tuomion, se voi EHTY:n tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan nojalla joko ratkaista asian lopullisesti tai palauttaa asian ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Koska nyt esillä oleva asia on ratkaisukelpoinen, yhteisöjen tuomioistuin voi ratkaista sen lopullisesti.

1. EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklaa koskeva kanneperuste

a) Asianosaisten lausumat

200. NALOO katsoo, että BC:n ja luvan saaneiden kivihiilialan yritysten väliset järjestelyt, joissa vahvistetaan maksujen suuruus, kuuluvat EHTY:n perustamissopi-

muksen 65 artiklan soveltamisalaan. NALOO viittaa kantansa tueksi julkisasiamies Van Gervenin asiassa Banks[58] esittämään ratkaisuehdotukseen ja samassa asiassa annettuun tuomioon.[59] Koska tätä määräystä voidaan NALOO:n mukaan soveltaa myös menneisyydessä tapahtuneisiin tosiseikkoihin, komissio on tehnyt oikeudellisen virheen, kun se ei ole tutkinut NALOO:n väitettä.

201. Komissio sitä vastoin toteaa, että vaikka louhintalupia koskevat sopimukset voivat olla lähtökohtaisesti omiaan rajoittamaan kilpailua ja näin ollen kuulua 65 artiklan soveltamisalaan, lupamaksujen suuruuden vahvistaminen ei kuitenkaan ole määräyksessä tarkoitettu kilpailua rajoittava sopimus. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään ole todennut tällaista asiassa Banks antamassaan tuomiossa. Maksun suuruutta on arvioitava ainoastaan 66 artiklan 7 kohdan perusteella.

202. BC yhtyy komission näkemykseen ja esittää vertailun EY 81 ja EY 82 artiklaan. Yhteisöjen tuomioistuimen aiemmassa oikeuskäytännössä kohtuuttoman suuria hintoja ja maksuja koskevia järjestelyjä on arvioitu EY 82 artiklan perusteella.

58 — Julkisasiamies Van Gervenin asiassa C-128/92, Banks, 27.10.1993 esittämä ratkaisuehdotus (Kok. 1994, s. I-1209, erityisesti I-1212, 19—21 kohta).

59 — Mainittu edellä alaviitteessä 6, tuomion 12—14 kohta.

b) Asian arviointi

203. EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklassa kielletään EY 81 artiklan tapaan sellaiset yritysten väliset sopimukset, joilla rajoitetaan tavanomaista kilpailua yhteismarkkinoilla. Määräyksen 1 kohdassa esimerkkeinä tästä mainitaan sopimukset, jotka koskevat hintojen vahvistamista, tuotantoa, tekniikan kehitystä, investointeja ja markkinoiden jakamista. Kaikille näille sopimuksille on yhteistä se, että useat yritykset tekevät sopimuksia muiden markkinatoimijoiden ja erityisesti näiden asiakkaiden haitaksi ja että niillä siten rajoitetaan kilpailua.

204. Kuten julkisasiamies Van Gerven korostaa toteamuksissaan, jotka se on esittänyt asiassa Banks esittämässään ratkaisuehdotuksessa ja joihin NALOO on viitannut, lupajärjestely voi lähtökohtaisesti kuulua kyseisen artiklan soveltamisalaan, jos sillä pyritään esimerkiksi jakamaan markkinat tai estämään kolmansia osapuolia saamasta tiettyjä tuotteita.

205. Maksun vahvistaminen vastikkeeksi kivihiilen louhintaa koskevalle luvalle ei ole tämänkaltainen tapaus. Jos yksi sopimuspuoli pystyy määräävän markkina-asemansa vuoksi ottamaan käyttöön kohtuuttoman maksun, kyseessä on järjestely, joka on epäedullinen muille sopimuspuolille. Tällä ei ole kuitenkaan välittömiä kilpailua rajoittavia vaikutuksia, joista koituisi haittaa kolmansille osapuolille. Kilpailusääntöjen rikkominen ei itse asiassa

johdu kahden tai useamman markkinatoimijan salaisesta järjestelystä vaan sellaisen yrityksen yksipuolisista toimista, joka pystyy määräävän markkina-asemansa vuoksi vahvistamaan sopimusehdot yksipuolisesti.

206. Julkisasiamies Van Gerven viittasi asiassa Ahmed Saeed[60] annettuun tuomioon ja totesi, että järjestely, jossa yrityksen määräävä markkina-asema on korostunut, voi kuulua samanaikaisesti EY 81 ja EY 86 artiklan soveltamisalaan. Tämä edellyttää kuitenkin, että molempien määräysten soveltamisen edellytykset täyttyvät.

207. Tässä yhteydessä on tehtävä selkeä ero EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan ja 66 artiklan 7 kohdan soveltamisedellytysten välille, koska näillä määräyksillä on erilainen oikeudellinen vaikutus. Ainoastaan 65 artiklan rikkomisten yhteydessä komissio voi määrätä välittömästi sakkoja ja julistaa järjestelyt mitättömiksi.

208. Jos järjestelyllä ei ole kilpailua rajoittavia vaikutuksia kolmansien osapuolten suhteen, se ei kuulu 65 artiklan soveltamisalaan, vaikka siinä saattaakin olla kyse jonkin sopimuspuolen määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä. Tämä kanneperuste on näin ollen hylättävä.

2. EHTY:n perustamissopimuksen 66 artiklan 7 kohdan rikkomisen näyttäminen toteen

a) Asianosaisten lausumat

209. NALOO katsoo, että komissio toimi virheellisesti, kun tämä hylkäsi NALOO:n kantelun sillä perusteella, ettei 66 artiklan 7 kohdan rikkomista ollut näytetty toteen.

210. NALOO katsoo, että esitetty näyttö oli riittävä. Komissio oli sen mukaan todennut jo vuonna 1991 tekemässään päätöksessä, että maksut olivat syrjiviä ("royalty discrimination") tilivuotena 1989/1990, ja se olisi voinut ulottaa tämän päätelmän koskemaan myös tätä edeltäneitä vuosia. NALOO väittää, ettei siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi asiassa NALOO I antamassaan tuomiossa tulevaisuuteen suuntautuneen ekstrapoloinnin, voida päätellä, että komission toteamuksiin perustuva takaisinlaskenta ei riittäisi näytöksi.

211. Komissio on NALOO:n mukaan tehnyt useissa yhteydenotoissa selväksi, ettei se

60 — Asia 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen ym., tuomio 11.4.1989 (Kok. 1989, s. 803, Kok. Ep. X, s. 21, 37 kohta).

aio tutkia kantelun sisältöä, koska sillä ei ole toimivaltaa tutkia menneisyydessä tapahtuneita rikkomisia. NALOO väittää, että komissio antoi sellaisen vaikutelman, että NALOO:lla olisi vielä mahdollisuus esittää täydentävää näyttöä, jos komissio muuttaisi oikeudellista näkemystään.

212. Komissio kiistää esittäneensä vuonna 1991 tekemässään päätöksessä toteamuksia tämänkaltaisista rikkomisista ja kritisoi NALOO:n nyt esiin tuomaa sekavaa syrjivien maksujen käsitettä. Komissio väittää, ettei takaisinlaskenta ole yhtään sen riittävämpi keino esittää näyttöä liian suurista maksuista kuin tulevaisuuteen suuntautuva ekstrapolointikaan.

213. BC viittaa todistustaakkaan, joka NALOO:lla kantelijana oli. BC katsoo, ettei ekstrapolointiin perustuva menetelmä, johon NALOO perustaa kantelunsa, ole asianmukainen.

b) Asian arviointi

214. Ensinnäkin on todettava, että kantelijalla on velvollisuus esittää riittävän selkeät todisteet kilpailusääntöjen rikkomisesta. [61]

215. Toiseksi on huomautettava, että komissiolla on laaja harkintavalta, kun se arvioi, onko kantelijan sille esittämä näyttö riittävä, jotta väitettyjä rikkomisia voidaan alkaa tutkia. Tutkimusten aloittamista koskevaa yhteisön etua arvioidessaan komission on otettava huomioon yksittäistapauksen olosuhteet ja erityisesti kantelussa sille esitetyt tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Tässä yhteydessä merkityksellistä on myös se, millä todennäköisyydellä rikkomisesta saadaan hankittua näyttö ja miten laajoja sen hankkimiseen tarvittavat toimet olisivat. [62]

216. Komissiolle kuuluva harkintavalta ei kuitenkaan ole rajaton. Komission on erityisesti esitettävä kantelun hylkäämiselle perustelut, joihin voidaan kohdistaa valvontaa. [63]

217. Komissio on perustellut nyt esillä olevassa asiassa kantelun hylkäämistä sillä, että NALOO oli johtanut rikkomisen ainoastaan ekstrapoloimalla BC:n tilivuo-

61 — Asia T-224/95, Tremblay ym. v. komissio, tuomio 27.11.1997 (Kok. 1997, s, II-2215, 63 kohta) ja edellä alaviitteessä 46 mainittu asia Automec v. komissio, tuomion 79 kohta.

62 — Vrt. edellä alaviitteessä 46 mainittu asia Automec v. komissio, tuomion 86 kohta.

63 — Edellä alaviitteessä 51 mainittu asia SFEI ym. v. komissio, tuomion 89 kohta ja sitä seuraava kohta.

den 1989/1990 liiketoimintaa kuvaavat luvut aikaisempiin tilivuosiin. Komissio perustelee hylkäämistä myös sillä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on huomauttanut asiassa NALOO I[64] antamassaan tuomiossa, että NALOO:n jäsenten, eikä komission, velvollisuutena on esittää käytännön lukuja NALOO:n jäsenten liiketoiminnan kustannuksista. Komissio näin ollen esitti kantelun hylkäämiselle riittävät perustelut, joihin voidaan kohdistaa valvontaa.

218. Kun otetaan huomioon, että asiassa NALOO I annetussa tuomiossa on selkeästi todettu, että pelkkä ekstrapolointi on riittämätön varsinkin, kun se perustuu NALOO:n jäsenten liiketoiminnan kustannusten sijasta BC:n kustannuksiin, NALOO ei ole voinut vakavasti olettaa, että se oli esittänyt komissiolle riittävän näytön asiasta. Se, että asiassa NALOO I annetussa tuomiossa oli kyse tulevaisuuteen suuntautuvasta ekstrapoloinnista ja että NALOO perusti vuonna 1994 tekemänsä kantelun menneisyyteen suuntautuvaan ekstrapolointiin, ei muodosta ratkaisevaa eroa.

219. Koska myös tämä kanneperuste on hylättävä, kanne on hylättävä myös muilta vielä tutkimatta olevilta osilta.

64 — Edellä alaviitteessä 5 mainittu asia NALOO I, tuomion 260 kohta ja sitä seuraava kohta.

VII Oikeudenkäyntikulut

220. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 122 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan yhteisöjen tuomioistuin päättää oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteeton tai jos valitus on perusteltu ja yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee itse riidan lopullisesti.

221. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan, jota tämän työjärjestyksen 118 artiklan nojalla sovelletaan muutoksenhakumenettelyyn, asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska valittajat asioissa C-172/01 P ja C-176/01 P ovat pääosin hävinneet asiat ja koska vastapuoli on vaatinut niiden velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut kyseisissä asioissa. Asiassa C-175/01 P NALOO on sen sijaan pääosin hävinnyt asian, joten se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut kyseisessä asiassa.

222. Oikeudenkäyntikuluja koskeva päätös asiassa C-180/01 P ja ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä on tehtävä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 3 ja 4 kohdan nojalla, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuin voi määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan ja että väliintulijat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi.

VIII Ratkaisuehdotus

223. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että asia ratkaistaan seuraavasti:

1) Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-89/98 7.2.2001 antama tuomio kumotaan

— siltä osin kuin siinä kieltäydytään tutkimasta EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan sovellettavuutta hiilen louhintaa koskevien maksujen vahvistamiseen ja

— siltä osin kuin tuomiolla kumotaan komission 27.4.1998 tekemän päätöksen IV/E-3/NALOO se osa, jossa komissio hylkää tilivuosina 1986/1987—1989/1990 perittyjen hiilenlouhintaa koskevien lisenssimaksujen suuruudesta tehdyn kantelun.

2) Valitukset hylätään muilta osin.

3) Kanne hylätään

— siltä osin kuin NALOO väittää siinä, että komission olisi pitänyt soveltaa EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklaa hiilenlouhintamaksujen vahvistamiseen, ja

— siltä osin kuin NALOO vaati kumoamaan komission 27.4.1998 tekemän päätöksen IV/E-3/NALOO sen osan, jossa komissio hylkää tilivuosina 1986/1987—1989/1990 perittyjen hiilenlouhintaa koskevien lisenssimaksujen suuruudesta tehdyn kantelun.

4) International Power plc vastaa asian C-172/01 P käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista omista oikeudenkäyntikuluistaan ja NALOO:n tässä oikeudenkäynnissä kertyneistä oikeudenkäyntikuluista. Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

5) NALOO vastaa asian C-175/01 P käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä British Coal Corporationin ja komission tässä oikeudenkäynnissä kertyneistä oikeudenkäyntikuluista.

6) PowerGen (UK) plc vastaa asian C-176/01 P käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista omista oikeudenkäyntikuluistaan ja NALOO:n tässä oikeudenkäynnissä kertyneistä oikeudenkäyntikuluista. Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

7) Asian C-180/01 P kaikki asianosaiset vastaavat asian käsittelystä yhteisöjen tuomioistuimessa aiheutuneista omista oikeudenkäyntikuluistaan.

8) Komissio ja NALOO vastaavat asian käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa aiheutuneista omista oikeudenkäyntikuluistaan. International Power plc, PowerGen plc (UK) ja British Coal Corporation vastaavat kukin omista oikeudenkäyntikuluistaan, joita niille on väliintulijoina aiheutunut asian käsittelystä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.